



Vissa frågor om regional utvecklingspolitik

Sammanfattning

Utskottet behandlar i betänkandet 121 motionsyrkanden rörande olika frågor inom den regionala utvecklingspolitiken. Bland annat behandlas förslag om regionala tillväxtprogram, kapitalförsörjning, återförande av vattenkraftsmedel, landsbygds- och skärgårdsfrågor, utlokalisering av statlig verksamhet, storstadspolitik och Östersjöfrågor. Samtliga yrkanden avstyrks av utskottet.

När det gäller motioner om bl.a. klusterbildning anser utskottet att riksdagen bör avslå dessa med hänvisning till pågående arbete m.m. I en reservation (c) framförs att klusterutveckling bör stödjas. I fråga om regionala tillväxtprogram avstyrker utskottet motionsyrkanden med återopande av den utveckling som är på gång. I en reservation (m, fp, kd, c) förordas att det lokala perspektivet ges en ökad vikt. När det gäller kapitalförsörjning anser utskottet att samtliga motionsyrkanden bör avslås av riksdagen bl.a. mot bakgrund av att nya åtgärder inom kapitalförsörjningsområdet kommer att implementeras inom kort. Utskottet har därför förhoppningar om att situationen kommer att förbättras. Motionsyrkanden som rör åtgärder i samband med kreditgarantiföreningar och statliga kreditgarantier får stöd i en reservation (m, fp, kd, c).

Vidare avstyrker utskottet ett antal motionsyrkanden om återförande av vattenkraftsmedel till de vattenkraftsproducerande regionerna eller om en utredning av ett sådant system; utskottet hänvisar till gällande principer för statens budgethantering. I en reservation (kd, v, c, mp) begärs att en ny utredning tillsätts för att studera frågan om vilken modell som lämpligen kan användas för att återföra vattenkraftsmedel. När det gäller landsbygds- och skärgårdsfrågor bör riksdagen, enligt utskottets mening, avslå samtliga yrkanden med hänvisning bl.a. till att ytterligare underlagsmaterial väntas. Regeringens beredningsarbete i olika frågor bör avvaktas. I en reservation (m, fp, kd, c) påpekas att vissa grundförutsättningar i infrastruktur – exempelvis farbara vägar året runt – måste föreligga för att livskraft i hela Sverige skall uppnås. Strandskyddsfrågan bör också lösas, enligt reservanterna.

Med hänvisning till att nu gällande principer för utlokalisering av statliga myndigheter bör följas föreslår utskottet att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden i fråga om sådan utlokalisering. I en motivreservation (fp, kd) förutsätts att de samhällsekonomiska konsekvenserna av koncentrationen av statliga verk och styrelser till Stockholmsområdet utreds. I en annan reservation (v, c, mp) uttalas åsikten att de gällande principerna bör tillämpas men att en ny och mer kraftfull metodik bör användas för att nå målen.

Slutligen avstyrker ett enigt utskott motioner om storstadspolitik och Östersjöfrågor samt motioner med krav på åtgärder i speciella län och regioner.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	5
Redogörelse för ärendet.....	7
Ärendet och dess beredning.....	7
Utskottets överväganden.....	8
Vissa bakgrundsfrågor.....	8
Motionerna.....	8
Vissa kompletterande uppgifter.....	9
Utskottets ställningstagande.....	11
Regionala tillväxtprogram.....	11
Motionerna.....	12
Vissa kompletterande uppgifter.....	12
Utskottets ställningstagande.....	14
Kapitalförsörjning.....	14
Motionerna.....	15
Vissa kompletterande uppgifter.....	16
Utskottets ställningstagande.....	21
Återförande av vattenkraftsmedel.....	22
Motionerna.....	22
Vissa kompletterande uppgifter.....	22
Utskottets ställningstagande.....	24
Landsbygds- och skärgårdsfrågor.....	24
Motionerna.....	24
Vissa kompletterande uppgifter.....	25
Utskottets ställningstagande.....	30
Utlokalisering av statlig verksamhet.....	31
Motionerna.....	31
Vissa kompletterande uppgifter.....	34
Utskottets ställningstagande.....	37
Storstadspolitik.....	38
Motionerna.....	38
Vissa kompletterande uppgifter.....	39
Utskottets ställningstagande.....	43
Östersjöfrågor.....	44
Motionerna.....	44
Vissa kompletterande uppgifter.....	44
Utskottets ställningstagande.....	46
Utvecklingen i län och regioner.....	47
Motionerna och vissa kompletterande uppgifter.....	47
Utskottets ställningstagande.....	47
Reservationer.....	48
1. Vissa bakgrundsfrågor, punkt 1 (c).....	48
2. Regionala tillväxtprogram, punkt 2 (m, fp, kd, c).....	48
3. Kapitalförsörjning, punkt 3 (m, fp, kd, c).....	49
4. Återförande av vattenkraftsmedel, punkt 4 (kd, v, c, mp).....	50
5. Landsbygds- och skärgårdsfrågor, punkt 5 (m, fp, kd, c).....	51

6. Utlokalisering av statlig verksamhet, punkt 6 – motiveringen (fp, kd).....	52
7. Utlokalisering av statlig verksamhet, punkt 6 (v, c, mp).....	53
Särskilt yttrande.....	54
Vissa bakgrundsfrågor, punkt 1 (m, fp, kd)	54
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	55
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2003.....	55
<i>Bilaga 2</i>	
Motioner som berör åtgärder i särskilda regioner och vissa kompletterande uppgifter.....	66

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Vissa bakgrundsfrågor

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:N225 yrkande 1, 2003/04:N237, 2003/04:N328 yrkande 30 och 2003/04:N383.

Reservation 1 (c)

2. Regionala tillväxtprogram

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ474 yrkande 1 och 2003/04:N345 yrkande 2.

Reservation 2 (m, fp, kd, c)

3. Kapitalförsörjning

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:N218, 2003/04:N283, 2003/04:N305, 2003/04:N328 yrkande 11, 2003/04:N330 yrkande 1, 2003/04:N386, 2003/04:N400 och 2003/04:N414 yrkande 7.

Reservation 3 (m, fp, kd, c)

4. Återförande av vattenkraftsmedel

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:N206, 2003/04:N220, 2003/04:N245, 2003/04:N264, 2003/04:N270, 2003/04:N315, 2003/04:N328 yrkande 27, 2003/04:N335 yrkande 6 och 2003/04:N336 yrkande 3.

Reservation 4 (kd, v, c, mp)

5. Landsbygds- och skärgårdsfrågor

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:N249 yrkande 3, 2003/04:N289 yrkande 2, 2003/04:N329 yrkande 28, 2003/04:N336 yrkande 6, 2003/04:N338 yrkande 4 och 2003/04:N356.

Reservation 5 (m, fp, kd, c)

6. Utlokalisering av statlig verksamhet

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:N201, 2003/04:N213, 2003/04:N214, 2003/04:N217 yrkandena 1 och 2, 2003/04:N221 yrkandena 1–3, 2003/04:N231 yrkandena 1 och 2, 2003/04:N244 yrkandena 1 och 2, 2003/04:N255 yrkande 2, 2003/04:N299, 2003/04:N301, 2003/04:N328 yrkandena 31 och 33, 2003/04:N332 yrkande 7, 2003/04:N335 yrkande 4, 2003/04:N336 yrkande 2, 2003/04:N377, 2003/04:N379, 2003/04:N387 och 2003/04:N402.

Reservation 6 (fp, kd) – motiv

Reservation 7 (v, c, mp)

7. **Storstadspolitik**

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:N310 yrkandena 1–4, 2003/04:N325 yrkandena 1, 2 och 8, 2003/04:N341 yrkande 1, 2003/04:N368 och 2003/04:N405.

8. **Östersjöfrågor**

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:N260, 2003/04:N317, 2003/04:N332 yrkande 6, 2003/04:N396 och 2003/04:N410 yrkande 1.

9. **Utvecklingen i län och regioner**

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Kr389 yrkande 2, 2003/04:N225 yrkande 3, 2003/04:N233, 2003/04:N235, 2003/04:N262 yrkandena 1 och 2, 2003/04:N288 yrkandena 1 och 12, 2003/04:N332 yrkande 2, 2003/04:N349, 2003/04:N357, 2003/04:N359, 2003/04:N363 yrkandena 1 och 2, 2003/04:N367, 2003/04:N375, 2003/04:N401, 2003/04:N404, 2003/04:N410 yrkandena 2–34 och 2003/04:N416 yrkandena 1 och 5.

Stockholm den 17 februari 2004

På näringsutskottets vägnar

Marie Granlund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Marie Granlund (s), Per Bill (m), Ingegerd Saarinen (mp), Nils-Göran Holmqvist (s), Sylvia Lindgren (s), Ann-Marie Fagerström (s), Lennart Beijer (v), Karl Gustav Abramsson (s), Ulla Löfgren (m), Carina Adolfsson Elgestam (s), Yvonne Ångström (fp), Anne Ludvigsson (s), Anne-Marie Pålsson (m), Lars Johansson (s), Nyamko Sabuni (fp), Lars Lindén (kd) och Håkan Larsson (c).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas 64 motioner från den allmänna motionstiden om vissa regionala utvecklingsfrågor.

Genom uppdrag till riksdagens utredningstjänst har utskottet fått utförlig information när det gäller utlokalisering av statliga myndigheter i Finland och Norge, dels genom en föredragning, dels i en rapport (dnr 2003:2140).

Utskottets överväganden

Vissa bakgrundsfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör med hänvisning till bl.a. pågående arbete avslå motionsyrkanden om klusterbildning, tillväxtpolitik och krav på kollektivavtal. Jämför reservation 1 (c).

Motionerna

De stödformer som för närvarande finns i den regionalpolitiska arsenalen bör finnas kvar även under den överblickbara framtiden, menar motionärerna som står bakom motion 2003/04:N383 (s). Enbart generella åtgärder från samhällets sida kommer inte att räcka till; det behövs ibland extra insatser för att en företagetablering skall komma till stånd. Det krävs en kraftfull regional utvecklingspolitik som ger en jämnare fördelning av tillväxtens effekter i fråga om service, arbete och miljö. En sådan politik innebär utökade resurser för högskoleutbildning, bättre tillgång till riskkapital, bättre kommunikationer m.m., anser motionärerna. Sverige bör också se till att EU:s strukturfondsmedel finns kvar efter nuvarande programperiods utgång. Motionärerna understryker att stödet är ett viktigt tillskott till den nationellt bedrivna regionalpolitiken.

I motion 2003/04:N237 (s) understryks att det är oacceptabelt att det inte finns någon koppling mellan beviljade etableringsstöd för företag och krav på kollektivavtal. Enligt motionärerna är det rimligt att krav ställs på att kollektivavtal skall vara tecknat innan bidrag eller stöd beviljas till företaget. Utan kollektivavtal kan osund konkurrens uppstå genom t.ex. lönedumpning, befarrar motionärerna.

I motion 2003/04:N225 (fp) begärs att regeringen i samband med budgetpropositionen lägger fram en skrivelse om regionernas växtkraft. Enligt motionärerna behövs både en nationell tillväxtpolitik med bättre företagsklimat och en regional tillväxtpolitik som tar till vara lokal växtkraft och entreprenörskap.

Centerpartiet uppmanar i motion 2003/04:N328 regeringen att stödja utvecklingen av s.k. kluster. Klusterbildning kan vara en strategi för att uppnå god tillväxt på en liten arbetsmarknad och erbjuder gemensam uppbyggnad och kunskapsspridning inom produktionsfältet, enligt motionärerna. Det betonas att klusterbygge inte är en administrativ process – perspektivet får inte inskränkas av regionala indelningar, administrativa rutiner och ett ensidigt fokus på tillväxtföretag.

Vissa kompletterande uppgifter

I Näringsdepartementets rapport Benchmarking av näringspolitiken (Ds 2003:62), vilken ges ut för fjärde gången, rapporteras sammanfattningsvis inga större förändringar jämfört med föregående års rapport. Nyföretagandet har generellt sett gått ned i alla (jämförda) länder, och Sveriges position är i princip oförändrad. Samtidigt har Sverige den högsta överlevnadsgraden för nystartade företag i en jämförelse med tio europeiska länder (se tabell nedan). Enligt rapporten är tillgången på privat riskkapital i Sverige god utom i det allra tidigaste skedet, den s.k. såddfinansieringsfasen. Sverige är också en ledande IT-nation och har näst högst andel forskare bland de jämförda länderna.

Sveriges position enligt indikatorer för näringsliv och företagande

Position	Indikator	Placering (antal länder)
Bättre än medelnivå	Överlevnadsgrad för nystartade företag	1 (10)
”	Antal administrativa procedurer vid anställning	4 (18)
Medelnivå	Nystartade företag	7 (11)
”	Nettotillskott av företag	6 (10)
”	Statligt stöd till näringslivet	6 (15)
Sämre än medelnivå	Andel företagare i arbetskraften	18 (23)
”	Nyföretagaraktivitet i befolkningen	16 (19)
”	Omsättning av företag	10 (10)
”	Relativ prisnivå	14 (17)

Frågor som rör det svenska företagsklimatet kommer att tas upp i utskottets betänkande 2003/04:NU10 om vissa näringspolitiska frågor. Strukturfondsfrågorna, som berörs i en av motionerna, har utskottet nyligen behandlat i betänkande 2003/04:NU2, till vilket hänvisas.

Frågan om etableringsstöd för företag och krav på kollektivavtal behandlades av utskottet föregående år (bet. 2002/03:NU8). Upplysningsvis nämndes att det finns vissa regler som berör denna koppling. Såväl i förordningen (2000:279) om regionalt utvecklingsbidrag som i förordningen (1998:996) om sysselsättningsbidrag stadgas att de anställdas lön och andra anställningsförmåner åtminstone skall vara likvärdiga med vad som följer av tillämpligt

kollektivavtal. Regionalt utvecklingsbidrag får bara lämnas om verksamheten också tillförsäkrar de anställda en tillfredsställande arbetsmiljö samt en tillfredsställande yttre miljö.

Det finns således inget krav på kollektivavtal men däremot på att förmånerna åtminstone skall vara likvärdiga.

Utskottet ansåg för sin del att en förutsättning för att stöd inom ramen för den regionala utvecklingspolitiken skall lämnas är att arbetsvillkoren på företaget minst uppgår till den nivå som anges i motsvarande kollektivavtal.

I en motion redovisas önskemål om stödjande av klusterbildning. Ett exempel på klusterutveckling i ett annat land ges i rapporten Snabbväxande kluster i Italien – Från fattigdom till spridd välfärd (2003:016), som publicerats av Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS).

Rapportens slutord innebär att de italienska klustrens snabba uppkomst och tillväxt i första hand baseras på den ”talang” och de kulturella betingelser som råder på lokalt plan. Den lokala dimensionen fortsätter således att ha en central roll även i dagens globala ekonomi. En viktig iakttagelse är att företagsnäten i södra Italien delvis går i norra Italiens fotspår, men att annorlunda betingelser har skapat en ”syditaliensk” väg till klusterbildning. Den största skillnaden är avsaknaden av den primära tillgång som finns bakom de livskraftiga industriella distrikten i norr, nämligen det ”sociala kapitalet”. Imitationsbeteenden, återvändande entreprenörer från utlandet, en ny generation som vägrar att emigrera, krismedvetenhet och drivkraften hos några samhällsentreprenörer har varit ingredienserna i de södra regionernas ekonomiska utveckling. De företagskluster som har vuxit upp i södra Italien uppvisar i princip samma struktur och dynamik som i norr.

Vad gäller statliga insatser för att stödja ekonomin i svaga regioner, visar de italienska erfarenheterna att vissa åtgärder (förmånliga lån, skattelättnader för unga företagare m.m.) kan göra nytta, men att direkta bidrag är skadliga, eftersom de leder till ett förlamande beroende. Vidare stimuleras inte entreprenörskap genom bidrag. Den kanske största lärdomen är dock att norra Italien inte är ensamt om att uppvisa de ”rätta” förutsättningarna vad gäller kluster- och nätverksekonomi. Exemplet från södra Italien visar att både entreprenörskap och företagskluster kan skapas i regioner där människor inte har traditioner av detta. Dessutom framgår det av rapporten att det inte finns en ”bästa lösning”.

Det är enligt rapportförfattaren troligt att även svaga regioner i Sverige kan genomgå den kulturella process som krävs för att ge upphov till en klusterekonomi. Att få svenska företag att inse värdet av att samarbeta är kanske den svåraste utmaningen. Här kan lokala offentliga institutioner, tillsammans med opinionsbildare och andra aktörer, främja utvecklingen i rätt riktning.

I ITPS-rapporten Ex ante-bedömning av de regionala tillväxtprogrammen (2003), som överlämnats till Näringsdepartementet, redovisas att frågor om kluster och innovationssystem har uppmärksamats i praktiskt taget samtliga förslag om tillväxtprogram. Det finns dock relativt stora variationer mellan regionerna. En tendens är att regionerna lyft fram existerande kluster liksom

embryon till kluster inom vad som anses vara framtidsinriktade branscher. Få regioner analyserar vilka framgångsfaktorerna för kluster är och vilka insatser som kan påverka detta.

Utskottets ställningstagande

Den omfattande omprövning som gjorts av den tidigare regionalpolitiken har lett fram till dagens regionala utvecklingspolitik. Bakgrunden är bl.a. de stora förändringar som ägt rum i samhället, framför allt när det gäller den snabba internationaliseringen av ekonomin, EU-medlemskapet, avregleringen av olika marknader, IT-utvecklingen m.m.

Liksom motionärerna anser utskottet att det behövs en kraftfull politik för hållbar tillväxt. Nya metoder och angreppssätt prövas och utvärderas kontinuerligt. Klusterbildning är ett angreppssätt, som visat sig vara positivt i andra sammanhang. Exemplet från södra Italien, vilket redovisas ovan, innebär att både entreprenörskap och företagskluster kan skapas i regioner där traditioner och kultur inte i första hand varit företagsinriktade. Ett annat förhållandevis nytt angreppssätt, de regionala tillväxtprogrammen, tas upp i följande avsnitt. Med hänsyn till att tillväxtfrågorna är en av de prioriterade frågorna för regeringen och att politiken utformas därefter anser inte utskottet att det finns behov av en skrivelse till riksdagen om regionernas växtkraft.

Självklart måste också jämställdhetsaspekterna beaktas när det är fråga om åtgärder för att öka tillväxten och sysselsättningen inom de olika regionerna. Särskilt viktigt är att utvecklingen i regioner, kommuner och på lokal nivå följs upp och kontinuerligt utvärderas med avseende på såväl kvinnornas medverkan som medverkan från ungdomar, invandrare och funktionshindrade.

När det gäller frågan om en koppling mellan etableringsstöd för företag och krav på kollektivavtal anser utskottet för sin del att en förutsättning för att stöd inom ramen för den regionala utvecklingspolitiken skall lämnas är att arbetsvillkoren på företaget minst uppgår till den nivå som anges i motsvarande kollektivavtal. Utskottet vill understryka att social dumpning i fråga om arbetsförhållanden är oacceptabel – inte minst i samband med företag som får etableringsstöd.

Därmed avstyrks samtliga här aktuella motionsyrkanden.

Regionala tillväxtprogram

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör med hänvisning till bl.a. pågående arbete avslå motionsyrkanden om regionala tillväxtprogram. Jämför reservation 2 (m, fp, kd, c).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2003/04:N345 (kd) blev det regionala partnerskapet, trots näringslivets deltagande, alltför avlägset för de personer och de små företag som bäst skulle kunna ta till vara tillväxtavtalens intentioner. I de kommande tillväxtprogrammen måste tillväxtkapitalet göras synligare och bli mer lättillgängligt, hävdar motionärerna. De anser att kommunernas näringslivsansvariga står närmare företagsamheten än tjänstemännen på länsstyrelserna. Om kommunerna skall åta sig att ta ansvaret för regional planering inom ramen för kommunala samverkansorgan bör uppgiften dock finansieras av staten. Motionärerna avvisar inte tanken på ett kommunalförbund som samverkansorgan under en övergångsperiod.

I partimotion 2003/04:MJ474 (c) förordas att miljöperspektivet redan från början integreras i tillväxtprogrammets olika delar. För att styra mot en hållbar samhällsutveckling krävs, enligt motionärerna, att hänsyn även tas till den sociala aspekten.

Vissa kompletterande uppgifter

För att åstadkomma en hållbar regional utveckling krävs att strategier för de viktigaste samhällsområdena utvecklas på lokal och regional nivå. Enligt förordningen (2003:595) om regionalt utvecklingsarbete har länsstyrelser respektive samverkansorgan och regionala självstyrelseorgan att utarbeta regionala utvecklingsprogram. Dessa skall bl.a. utifrån en analys av de särskilda utvecklingsförutsättningarna ange inriktning och prioriteringar av arbetet för en hållbar regional utveckling. En bred samlad utvecklingsstrategi kan sedan ligga till grund för delprogram inom de olika sektorer som skall bidra till att uppnå för regionen gemensamma mål. Regionala tillväxtprogram är sådana delprogram, vid sidan av t.ex. infrastrukturplaner, strukturfondsprogram, regionala miljöprogram och lokala utvecklingsavtal.

Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) har av regeringen uppdragits att genomföra en förhandsbedömning (en s.k. ex ante-bedömning) av samtliga förslag till regionala tillväxtprogram. Syftet med bedömningen var att ITPS skulle kunna lämna synpunkter som möjliggjorde för regionerna att förbättra programmets utformning innan de slutligen lämnades in till regeringen för godkännande. ITPS har i den tidigare nämnda rapporten Ex ante-bedömning av de regionala tillväxtprogrammen i första hand granskat hur regionerna har uppfattat och följt såväl regeringens riktlinjer för som intentionerna bakom tillväxtprogrammen. Inför detta granskningsarbete tillsatte ITPS i februari 2003 en referensgrupp bestående av representanter för Verket för näringslivsutveckling (Nutek), Arbetsmarknadsstyrelsen, Naturvårdsverket och Integrationsverket.

ITPS har bl.a. gjort en bedömning av huruvida programmen följer en logisk kedja och om de slutsatser som regionernas analys resulterat i också återspeglas i insatsområden, partnerskap och finansiering. Särskild vikt har ITPS lagt vid en bedömning av hur den ekologiska och sociala aspekten av hållbar

tillväxt har behandlats i programförslagen. Framför allt har inriktningen när det gäller jämställdhet mellan könen undersökts. I viss utsträckning har även integrationen av nya svenskar berörts. När det gäller finansieringsförslagen har bedömningsarbetet till stor del inte kunnat fullföljas eftersom nästan inget av programmen innehöll förslag till finansiering. Däremot påpekades i rapporten att ITPS inte har uppfattat det som sin uppgift att värdera de olika programmens faktiska tillväxtpotential.

En av ITPS sammanfattande kommentarer var att institutet ville göra regeringen uppmärksam på att modellen med regionala tillväxtprogram behöver vidareutvecklas för att den skall kunna fungera som det är tänkt. Bakgrunden var att många regioner hade en bristande tilltro till modellen som sådan men också en konkret kritik bl.a. mot de alltför detaljrika riktlinjerna och frånvaron av nya finansiella resurser. ITPS delade regionernas uppfattning att riktlinjerna för programmen varit alltför detaljerade, eftersom möjligheterna till en mer självständig analysansats därigenom begränsats.

Enligt ITPS återstod tre frågor att lösa när det gäller arbetet med de regionala tillväxtprogrammen:

- Hur skapas bäst en ökad statlig sektorssamordning på regional nivå?
- Vilka roller skall de olika aktörerna ha i en sådan process?
- Hur skall mervärdet av processen kunna definieras?

Två framtida vägar syntes möjliga enligt ITPS. Ett angreppssätt var en fortsatt sektorsbunden modell, där nationella mål och planer styr arbetet; en annan möjlig väg var en struktur där regionerna själva svarar för hur strategiska medel används. Tillväxtprogrammen är ett sätt att försöka förena modellernas goda sidor, men ITPS menade att det finns behov av en ökad tydlighet från regeringens sida. Introduktionen av programmen innebar önskemål om en regional variation, medan alltför detaljerade riktlinjer verkar i motsatt riktning, motiverade institutet. Vidare ställde ITPS frågan om varför programmen skall godkännas av regeringen. Slutligen hävdades att tillväxtprogrammets legitimitet är avhängigt av dess förmåga att skapa mervärde, dvs. frågan om huruvida ett bättre resultat uppnås med än utan program eller att samma resultat uppnås till en lägre kostnad med hjälp av tillväxtprogrammen.

I december 2003 fattade regeringen beslut om uppdrag till regionerna att genomföra regionala tillväxtprogram. Samtliga programförslag hade godkänts med vissa förbehåll. Bland annat innebär regeringsbeslutet att samtliga län omfattas av förbehåll avseende de sociala hållbarhetsaspekterna integration och jämställdhet samt ekologisk hållbarhet. Dessa perspektiv måste utvecklas och tydliggöras enligt regeringen. Vidare behövdes i ett flertal av regionerna en komplettering av programmen med en finansieringsplan samt med utvärderingsbara, konkreta och tidsatta mål samt tillhörande indikatorer, där sådana saknades.

I samband med beslut om uppdrag till regionerna att genomföra tillväxtprogrammen uppdrog regeringen till Nutek att ansvara för årliga uppföljningar av hur programmen genomförs i alla län. Vidare aviserade regeringen

ett uppdrag till ITPS att utvärdera genomförandet efter halva programtiden. En process- och effektutvärdering av tillväxtprogramarbetet i hela landet skall genomföras efter programperiodens slut.

Utskottets ställningstagande

Helt i enlighet med den planering som redovisades av utskottet föregående år (bet. 2002/03:NU8) har arbetet fortskridit med utarbetande av de regionala tillväxtprogrammen, förhandsbedömning av ITPS, korrigeringar av programmen och beslut av regeringen om uppdrag till regionerna att genomföra regionala tillväxtprogram. Programmen har nu börjat löpa, och utskottet kommer att med intresse följa såväl tillväxtaspekterna som de av ITPS aktualiserade frågorna om ökad statlig sektorssamordning, de olika aktörernas roller och det mervärde som processen kan skapa.

Det är viktigt att ambitionerna med tillväxtprogrammen kommer att tillgodoses. En av de frågor som utskottet särskilt vill ta upp gäller de förbehåll regeringen gjort i samband med beslut om genomförande av programmen avseende de sociala hållbarhetsaspekterna jämställdhet och integration samt ekologisk hållbarhet. I partnerskapen skall företrädare för den privata, den offentliga och den ideella sektorn inklusive arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer ingå. Utskottet vill liksom föregående år understryka vikten av att andelen kvinnor ökar i partnerskapen för att en jämn fördelning mellan könen skall uppnås. Vidare stöder utskottet tanken att den kommunala nivåns medverkan bör utvecklas för att åstadkomma ett fördjupat lokalt perspektiv i näringslivsfrågor.

Från utskottets utgångspunkter är det väsentligt att såväl miljöperspektivet som de sociala perspektiven, bl.a. jämställdhet, verkligen kommer till uttryck i det fortsatta arbetet på ett bättre sätt än tidigare. Medvetenheten om miljön som tillväxtfaktor måste också finnas med redan från början. Regeringens uppfattning att dessa perspektiv måste utvecklas och tydliggöras delas av utskottet. Såväl årliga uppföljningar av programmen som en utvärdering efter halva programtiden förutses. Om uppföljning eller utvärdering visar att det finns brister i programmens genomförande utgår utskottet från att korrigeringar genomförs.

Med hänvisning till vad som anförts avstyrks motionerna i aktuella delar.

Kapitalförsörjning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om kapitalförsörjning med hänvisning till redan vidtagna åtgärder på området. Jämför reservation 3 (m, fp, kd, c).

Motionerna

För att åstadkomma regional utjämning bör ett svenskt system för kapitalförsörjning utformas med regionala fonder som bas, hävdas det i motion 2003/04:N386 (s). Fonderna skall verka i de områden där företagen har svårigheter att hitta riskkapital.

I motion 2003/04:N400 (s) befarar motionärerna att det kommer att bli svårare att starta och driva företag i glesbygd, när de av riksdagen beslutade nya förmånsrättsreglerna med försvagning av företagshypotekets ställning kommer att börja tillämpas. Beträffande den utvärdering av kreditförsörjningen till små och medelstora företag som regeringen sagt sig vara beredd till, vill motionärerna betona vikten av att särskilt granska regelverket för regionalpolitiskt stöd utifrån effekterna av förändringen av förmånsrätten i hypotek.

Problemet med kapitalförsörjning för företag växer starkt utanför tillväxtregionerna enligt vad som sägs i motion 2003/04:N283 (m). Motionären anser att utredningsarbetet rörande kreditgarantier bör påskyndas och att riksdagen snarast bör få ett förslag att behandla.

Kraftansträngningar måste göras för att förbättra tillgången på riskvilligt kapital, sägs det i motion 2003/04:N218 (kd). En möjlighet är att inom mindre geografiska områden bilda ekonomiska föreningar byggda på engagemang för bygdens och företagens utveckling. Genom det lokala engagemanget från företag och enskilda kan ett grundkapital garanteras, vilket kan ökas genom att staten och kreditinstituten tillskjuter medel.

I motion 2003/04:N330 (kd) framhålls att tillgången till riskkapital är en viktig förutsättning för att skapa ytterligare arbetstillfällen. Det är viktigt att frågor om riskkapitalförsörjningen på landsbygden belyses på ett allsidigt sätt i syfte att uppnå en lösning, säger motionären. Även socialt företagande, dvs. samverkan mellan privat/ideell sektor och offentlig verksamhet, ingår i den framtida utvecklingspotentialen, påpekas det i motionen.

Enligt uppfattningen i motion 2003/04:N305 (c) upplever företag i landets glesare bebyggda områden växande problem med kapitalförsörjningen, inte minst i Jämtlands län. Det är viktigt att statens ansvar för kapitalförsörjning och kreditgarantier omsätts i handling. Utredningsarbetet på detta område bör påskyndas så att riksdagen snarast får ett konkret förslag att behandla. En möjlig väg för att förbättra tillgången på kapital är att staten stöder kreditgarantiföreningar.

Centerpartiet kräver i motion 2003/04:N328 att regeringen skyndsamt utreder och lämnar förslag till ett system med kreditgarantier, främst riktat mot glesbygden. Där är bankens utlåning till investeringar i regel mycket restriktiv, vilket utgör ett stort hinder för många företagare, anser motionärerna. De ser företagande som en nyckel till minskad social och regional klyvning.

I motion 2003/04:N414 (mp) föreslås att lagstiftningen ändras för att stimulera människor att bilda kreditgarantiföreningar. I en kreditgarantiförening bygger föreningens medlemsföretag upp egna riskfonder och kan därigenom

garantera delar av det lån som en medlem beviljats. En viss procentandel av lånet får den enskilde företagaren själv svara för. Ett annat sätt kan enligt motionärerna vara att stimulera upprättandet av lokala börser eller banker. Exempel på lokala banker finns i Australien och exempel på fungerade kreditgarantiföreningar finns i södra Europa.

Vissa kompletterande uppgifter

Inledning

Kapitalförsörjning och riskkapitalförsörjning från allmänna utgångspunkter behandlas under våren 2004 i utskottets betänkande om vissa näringspolitiska frågor (bet. 2003/04:NU10). I här föreliggande betänkande lämnas information om kapitalförsörjning främst ur aspekten regional utvecklingspolitik. Beträffande de bidrags- och låneformer som nyligen behandlats av utskottet i samband med budgetarbetet för utgiftsområde 19 Regional utveckling hänvisas till betänkande 2003/04:NU2.

Nutek och Svenska Riskkapitalföreningen inledde ett samarbete i början av år 2001 för att kvartalsvis undersöka utvecklingen på den formella riskkapitalmarknaden. (Med formellt riskkapital menas organiserade bolag som specialiserat sig på riskkapitalinvesteringar.) Syftet med undersökningen är att

- öka transparensen i marknaden och ge riskkapitalbolagen samt investerare i riskkapitalfonder uppdaterad marknadsinformation,
- ge entreprenörer och andra som behöver finansiell förstärkning en bättre förståelse för marknaden,
- medverka till att medierna får kontinuerlig information,
- ge politiker och andra beslutsfattare ökade kunskaper om marknaden och därmed bättre beslutsunderlag.

Undersökningen som avser tredje kvartalet 2003 har genomförts med en webbenkät, som riktades till 116 riskkapitalföretag med verksamhet i Sverige. Svarsfrekvensen uppgår till 63 % av de kontaktade riskkapitalföretagen, motsvarande 93 % av den svenska riskkapitalmarknaden (totalt 213 miljarder kronor). Undersökningen registrerade 392 investeringsansvariga, varav 30 kvinnor. 69 % av respondenterna hade inga kvinnliga investeringsansvariga över huvud taget.

Resultatet från tredje kvartalet år 2003 var bl.a. att hela 82 % trodde att konjunkturläget kommer att förbättras inom de tolv kommande månaderna. Ingen respondent förutsåg en försämring av konjunkturläget. Totalt investerades 1 938 miljoner kronor, vilket var betydligt mindre än motsvarande kvartal år 2002. Sett till antalet investeringar var Stockholm mest attraktivt med nästan hälften av alla investeringar under kvartalet; därefter kom Göteborg, Malmö/Lund och Uppsala. I de närmast följande regionerna, Västerbotten och Norrbotten, låg antalet investeringar stabilt i förhållande såväl till andra kvartalet år 2003 som till genomsnittet för föregående år.

Enligt Nutek innebär dagens brist på riskkapital i de tidiga skedena ett allvarligt problem för en entreprenör och därmed ett hinder för tillväxt. De privata riskkapitalbolagens investeringar i tidiga skeden har avtagit markant och dessutom har den offentliga såddfinansieringen minskat kraftigt. Nutek har uppfattningen att entreprenörerna har behov av både riskkapital och en riskvillig finansiering.

Nutek har i samarbete med Svenska Riskkapitalföreningen publicerat en rapport om utvecklingen för riskkapitalbolagens portföljbolag (R 2003:11), vari redovisas ett antal uppgifter om antal anställda, berörda branscher, tillväxt, länstillhörighet m.m. I detta sammanhang skall nämnas att Stockholms län har en stark dominans eftersom 46 % av portföljbolagen har sitt säte där. Därefter kommer Västra Götalands län, Skåne län, Uppsala län, Östergötlands län och på sjätte och sjunde plats Västerbottens och Norrbottens län. Därpå följande län är Kalmar, Värmlands och Hallands län, medan Blekinge, Örebro, Södermanlands och Gotlands län ligger i botten. Det sistnämnda länet är det enda län som helt saknar portföljbolag.

Det bör erinras om att förändringar kommer att aktualiseras inom kapitalförsörjningsområdet. Enligt uppgift från Näringsdepartementet har departementet påbörjat uppgiften att se över Almi Företagspartner AB tillsammans med de regionala ägarna. Den departementsinterna utredningen (under ledning av direktör Peter Nygårds) inriktas på att se över verksamhetsinriktningen inom Almibolagen och att överväga samordning med andra företagsfrämjande verksamheter på regional nivå. Nya avtal skall arbetas fram med de regionala delägarna i Almibolagen; avsikten är att arbetet skall vara klart under våren 2004.

Statsminister Göran Persson framhöll i sin regeringsförklaring hösten 2003 att Stiftelsen Industrifonden skall utvecklas med syfte att öka tillgången på riskkapital i tidiga skeden. Vid den allmänpolitiska debatten i oktober 2003 anförde näringsminister Leif Pagrotsky att staten kommer att ta ansvar för att stärka försörjningen av s.k. såddkapital. Han räknade med att ett par hundra miljoner kronor per år med början den 1 juli år 2004 skall kunna mobiliseras (prot. 2003/04:14). Näringsministern utsåg i början av november 2003 en förhandlingsman (direktör Claes de Neergaard), vilken tillsammans med Industrifonden, Teknikbrostiftelserna, Almi Företagspartner AB och Stiftelsen Innovationscentrum skall utarbeta detaljerna kring statens kommande satsning på riskkapital. Enligt uppgift är målet att skapa utrymme för en kraftfull satsning på projekt med hög utvecklingspotential i tidiga skeden, s.k. försådd och såddfinansiering. Siktet är inställt på att utredningsförslagen skall presenteras under våren 2004 och att ett nytt system skall föreligga vid halvårsskiftet 2004.

Inom Regeringskansliet pågår vidare en översyn av de regionala företagsstöden med syfte att bl.a. analysera hur dessa fungerar och om det är lämpligt att ersätta dem med andra typer av verktyg.

Ulla Löfgren (m) ställde i januari 2004 en fråga (fr. 2003/04:660) om vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att säkra kapitalförsörjningen för företag i glesbygd. Enligt svaret från näringsminister Leif Pagrotsky avser regeringen att återkomma med förslag under år 2004 och år 2005 om effektivisering av de statliga kapitalförsörjningsinsatserna.

Almi Företagspartner AB

Företagarlånet till de som startar eller driver mindre företag har ändrats under år 2003. Förordningen (1994:1100) om statlig finansiering genom regionala utvecklingsbolag, vilken styr Almis låneverksamhet, har reviderats och nya regler trädde i kraft i februari 2003. Dels har de nya reglerna jämkats ihop med EU-perspektivet och EU:s statsstödsbestämmelser, dels har reglerna anpassats efter nya krav. Enligt de nu införda reglerna skall företagarlån på högst 250 000 kr kunna lämnas till den som startar eller driver mindre företag. För krediter under 50 000 kr kan Almi Företagspartner finansiera hela kapitalbehovet utan krav på medfinansiering. Under högst två år kan företagarlånet löpa utan ränta. Vid handläggningen av lånen skall särskild prioritet ges till kvinnor och ungdomar. Almi har enligt sitt ägardirektiv i uppgift att följa upp småföretagarlånet, särskilt i förhållande till de tidigare låneformerna. Enligt uppgift kommer det att bli en årlig uppföljning med bedömning av utfallet för olika grupper. Småföretagarlånet har dock inte funnits så länge att en extern utvärdering anses motiverad.

Norrlandsfonden

Norrlandsfonden erbjuder lån för nyetablering, utveckling och expansion till främst små och medelstora företag inom samtliga län i Norrland. Vid utgången av år 2002 hade Norrlandsfonden 345 kunder och ett totalt finansiellt engagemang i dessa kunder med 502 miljoner kronor.

Affärsänglar

Vidare finns det regionala nätverk av s.k. affärsänglar, dvs. privatpersoner som har erfarenheter av och kunskaper i företagande, tid och intresse att delta i företagsutveckling samt utrymme i sin ekonomi för att investera i helt nya projekt. Det informella kapitalet, dvs. kapital som investeras i onoterade företag utan att det finns familjereaktioner med i bilden, härrör från en relativt stor andel invånare, uppskattningsvis minst 200 000 personer (Nuteks uppgift). En del av dessa personer är affärsänglar. Uppskattningsvis finns det 3 000–5 000 affärsänglar i Sverige.

Grunden för verksamheten ligger enligt Nutek i skapandet av regionala nätverk, som tar ansvar för sin närmiljö men även arbetar med större geografisk spridning där det finns behov. Nätverkens uppgift är bl.a. rekrytering av affärsänglar, matchning av entreprenörsföretag med affärsänglar, genomförande av investeringsforum och utbildningsinsatser.

Nutek verkar för att det skall finnas aktiva och väl fungerande nätverk med affärsänglar över hela landet. Dessa nätverk bidrar till att entreprenörer kan starta nya företag samt att existerande företag kan växa. Totalt har Nutek satsat runt 3,5 miljoner kronor för att under en begränsad period bygga upp verksamheten. Vid två tillfällen har blivande nätverk kunnat söka bidrag från Nutek. För närvarande finns det totalt i landet nära 30 nätverk, de flesta fortfarande under uppbyggnad. Nutek har fram till årsskiftet 2003/04 lämnat stöd till 18 organisationer för att starta regionala nätverk.

Nutek bedriver en aktiv utvecklingsprocess tillsammans med nätverken och ett antal sidoprojekt för att stötta utvecklingen, bl.a. forskningsuppdrag till Lunds universitet för att följa den informella marknaden med tonvikt på affärsänglarnas aktiviteter och en undersökning av utbredningen av informella investeringar. I samarbete med Forum för småföretagsforskning har i Lund påbörjats en flerårig studie om det informella riskkapitalets omfattning och utveckling i Sverige. Under slutet av år 2003 och början av år 2004 intervjuas 20 000 slumpmässigt utvalda personer i Sverige om sina investeringar i onoterade företag enligt planeringen för forskningsprojektet. De personer som verkligen har investerat i onoterade företag kommer att djupintervjuas senare under år 2004.

Nutek driver också projekt för att främja kvinnliga affärsänglar och för att utarbeta en handbok för affärsänglar. Vidare görs en förstudie för att i samverkan med det europeiska affärsängelnätverket och Europeiska investeringsfonden bilda en fond för saminvestering med affärsänglar.

Lånegarantisystem

Ett införande av ett statligt lånegarantisystem med start under hösten 2003 hade tidigare aviserats från Näringsdepartementet. Enligt uppgift föreligger dock svårigheter att hitta en modell som innebär rimliga kostnader för låntagaren. Därför är frågan fortfarande under beredning och siktet är inställt på att under år 2004 återkomma med besked till riksdagen.

Kreditgarantiföreningar

Ett system med kreditgarantiföreningar – liknande det som finns i södra Europa – är under uppbyggnad i Sverige. Det vanliga är att en förening verkar över ett geografiskt avgränsat område, men även branschmässig avgränsning förekommer i Europa. Syftet med föreningarna är att förbättra förutsättningarna för näringsverksamhet i föreningens område. Föreningarna har ett öppet medlemskap för alla som är intresserade av en positiv näringslivsutveckling och kan tänkas bidra till detta. Föreningarna erbjuder sina företagsmedlemmar dels tillgång till kapital, dels tillgång till stöd och rådgivning av andra medlemmar med erfarenhet av affärsutveckling. Den lokala föreningen har ett eget kapital som står som säkerhet för en del av medlemmarnas lån.

Vid årsskiftet 2003/04 fanns det i Sverige lokala kreditgarantiföreningar i norra Småland, Värmland, Örnköldsvik, Dalarna, Norrbotten, Västerbotten, Jämtland, Blekinge och Kronoberg. De fyra förstnämnda föreningarna står

bakom en central paraplyorganisation, Sveriges kreditgarantiförening för lokal utveckling, ekonomisk förening. Sommaren 2002 begärde föreningen Finansinspektionens tillstånd för att bedriva finansieringsverksamhet. Efter att föreningen lämnat olika kompletterande uppgifter till inspektionen erhöles tillståndet i november 2003. Tillståndet innebär att de formella hindren är övervunna. Enligt Finansinspektionen krävs dock ytterligare 1 miljon euro eller ca 10 miljoner kronor innan den operativa verksamheten kan påbörjas.

Från det särskilda bidrag på 3 miljoner kronor som regeringen har beräknat för främjande av kreditgarantiföreningsverksamhet har i början av år 2003 i en första omgång 500 000 kr utbetalats till Sveriges kreditgarantiförening. Enligt regeringens beslut har bidraget getts i syfte att främja tillkomsten av kreditgarantiföreningar i Sverige och att upprätta en plan för det fortsatta informationsarbetet. Vidare har regeringen uppdragit till Nutek att fördela 2,5 miljoner kronor för fortsatta informationsinsatser m.m. För att Nutek skall bevilja medel till sådan verksamhet krävs en medfinansiering om minst 50 %. Nutek skall senast i slutet av februari 2004 respektive i slutet av februari 2005 avge delrapport respektive slutrapport med redovisning av genomförande, finansiering och effekter till Regeringskansliet.

Enligt uppgift från Nutek har beslut fattats om fördelning av 2,25 miljoner kronor till Sveriges kreditgarantiförening och till föreningarna i Västerbotten, norra Småland, Blekinge, Värmland och Kronoberg. Summan av utbetalda medel uppgick vid årsskiftet 2003/04 till cirka en halv miljon kronor. Dessa medel har använts till informationsinsatser av olika slag, internutbildning m.m. för att främja systemet med kreditgarantiföreningar i Sverige.

Företagshypotek

Den nya lagen (2003:528) om företagsinteckning trädde i kraft den 1 januari 2004. De övergripande syftena med lagen är att underlätta för företag att genomföra företagsrekonstruktion i stället för att gå i konkurs och att förbättra arbetstagarnas löneskydd vid konkurs. Reformens effekter för små och medelstora företag när det gäller att få tillgång till krediter har ägnats uppmärksamhet under beslutsprocessen.

I lagutskottets betänkande med anledning av propositionen om nya förmånsrättsregler (prop. 2002/03:49, bet. 2002/03:LU17) förutsattes – bl.a. mot bakgrund av näringsutskottets yttrande till lagutskottet – att en utvärdering av reformen skall komma till stånd:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är angeläget med en grundlig utvärdering av reformens olika effekter. Utskottet vill därmed, i likhet med näringsutskottet, understryka vikten av att den i propositionen aviserade utvärderingen kommer till stånd omgående. Det är därvid särskilt angeläget att effekterna för små och medelstora företag kontinuerligt blir föremål för särskild uppmärksamhet. Även effekterna i olika delar av landet, särskilt glesbygdsområden, skall analyseras, liksom kredit-situationen för entreprenörer som är i färd med att starta, expandera eller utveckla företag. Som näringsutskottet framhållit är det vidare angeläget att regeringen redan nu förbereder ytterligare åtgärder för att underlätta mindre företags kapitalförsörjning om konsekvensanalyserna skulle visa

att förändringen av företagshypoteket haft negativa effekter i detta avseende. Utskottet utgår från att regeringen återkommer med en redovisning av utvärderingsarbetet senast inom ett år och med förslag till konkreta åtgärder om så skulle vara erforderligt. Reformens positiva effekter får dock inte gå förlorade.

Enligt uppgift från Näringsdepartementet syntes redan i slutet av år 2003 en tendens till att belastningen på både Almi och Norrlandsfonden ökade. Information från Justitiedepartementet innebär att den av riksdagen förutsatta utvärderingen av reformens effekter för små och medelstora företag kommer att genomföras under år 2004.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill i likhet med tidigare år betona att frågan om kapitalförsörjningen är av central betydelse inom den regionala utvecklingspolitiken – liksom inom näringspolitiken i stort. En effektivt fungerande kapitalmarknad är en grundförutsättning för skapandet av nya företag och för tillväxt i befintliga företag. Som den ovan redovisade informationen visar finns det – vid sidan om bankerna – en mängd olika organisationer som på olika sätt står för kreditfunktioner och rådgivning m.m. Nya former som kreditgarantiföreningar och regionala nätverk av affärsänglar kan innebära nya möjligheter för speciella grupper.

Ändå kan det konstateras att det finns svårigheter att få tillgång till krediter och riskkapital i den egna regionen, vilket motionerna vittnar om. Svårigheterna har ett antal orsaker, bl.a. att företagare utanför storstadsregionerna har mindre värden i byggnader som säkerhet för lån. Vidare är den ordinarie riskkapitalmarknaden i högre grad än tidigare koncentrerad på företag som har kommit en bit i sin utveckling, vilket kan medföra att intressanta affärsidéer inte kan utvecklas på grund av kapitalbrist. Enligt utskottets mening är det särskilt oroande att det inte finns tillräckliga medel till såddfinansieringen, dvs. företagens kapitalbehov i tidiga skeden av utveckling av en produkt eller affärsidé. Motionärernas oro delas därför av utskottet.

Vid sidan av den ordinarie kapitalmarknaden har staten en viktig funktion att fylla när det gäller att komplettera denna marknad på vissa områden, såväl geografiska som organisatoriskt eller företagsmässigt betingade områden. Det statliga stödet för att främja kreditgarantiföreningarna är exempel på sådan komplettering av marknaden. Det är enligt utskottets uppfattning mycket tillfredsställande att kreditgarantiföreningarna nu har legala förutsättningar att starta sin verksamhet. Samtidigt finns det risker att andra hinder hämmar kreditgarantiföreningsverksamheten. Utvecklingen kommer nog att följas av utskottet.

Det utrednings- och beredningsarbete som pågår inom Näringsdepartementet rörande kapitalförsörjningsområdet, särskilt översynen av de regionala företagsstöden och såddfinansieringen, är enligt utskottets mening den mest väsentliga ansatsen för att lösa de konstaterade problemen. Med hänsyn till att nya åtgärder enligt Näringsdepartementet kommer att implementeras inom

kort har utskottet förhoppningar om att situationen kommer att förbättras. Även frågan om statliga lånegarantier är under beredning och besked från regeringen kan väntas under år 2004. Enligt utskottets uppfattning bör det nämnda beredningsarbetet avvaktas.

Även när det gäller kapitalförsörjningen anser utskottet att genusaspekten måste tas med i bilden. Utskottet har noterat att Nutek driver ett projekt för att främja kvinnliga affärsänglar och att särskild prioritet skall ges till kvinnor och ungdomar vid handläggning av de nya företagarlånen. När dessa verksamheter har pågått under viss tid utgår utskottet från att statistik och uppföljning kommer att redovisas.

Med det anförda avstyrker utskottet samtliga här behandlade motioner i aktuella delar.

Återförande av vattenkraftsmedel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör med hänvisning till gällande principer för statens budgethantering avslå samtliga motionsyrkanden om återförande av vattenkraftsmedel till de producerande regionerna eller om en utredning av ett sådant system. Jämför reservation 4 (kd, v, c, mp).

Motionerna

I ett antal motioner begärs att det blir utrett på vilket sätt vattenkraftsmedel skulle kunna återföras till de vattenkraftsproducerande regionerna eller att regeringen lägger fram förslag på området. Sådana yrkanden finns i motionerna 2003/04:N220 (kd), 2003/04:N270 (kd), 2003/04:N264 (v), 2003/04:N206 (c), 2003/04:N245 (c, fp kd, v, mp), 2003/04:N315 (c), 2003/04:N328 (c), 2003/04:N336 (c) och 2003/04:N335 (mp).

Ett argument för en sådan ordning är att utbyggnaden av vattenkraften har exploaterat naturresurser, vilket har medfört att det lokala näringslivet och invånarna inte längre kan nyttja dessa. Ett annat argument är att vattenkraftskommunerna felaktigt ses som bidragsmottagare, trots att det är dessa kommuner som i själva verket bidrar till välfärden i landet. I några motioner begärs en utredning om förutsättningarna för återförande av vattenkraftsmedel enligt norsk modell. I ett par motioner föreslås att vattenkraftsregionerna skall få behålla 1,3 miljarder kronor per år.

Vissa kompletterande uppgifter

I den regionalpolitiska utredningen redovisas olika argument rörande återföring av vattenkraftsmedel (SOU 2000:87 s. 311). Kommittén hade i sitt utredningsarbete kommit in på frågan huruvida det är lämpligt att koppla vissa statliga skatteintäkter till geografisk användning. Vare sig det är fråga om en

areell råvaruresurs eller en lokal naturresurs strider idén om att de som råkar bo i närheten av en lönsam produktionsanläggning skall få en särskild rätt till avkastningen helt mot den nationella solidaritetstanken, menade kommittén.

Utskottets principiella uppfattning i denna fråga har varit att nu gällande principer för statens budgethantering även fortsättningsvis bör gälla (se bet. 2001/02:NU4 s. 89 och bet. 2002/03:NU8 s. 32). Detta innebär att statliga inkomster från ett geografiskt område eller från en produktionsanläggning baserade på naturresurser inte skall kopplas till statliga utgifter i samma område. Om sådana kopplingar skulle införas skulle korrigeringar behöva göras till dessa kommuner via ett nytt kommunalt utjämningsssystem eller via andra statliga budgetposter, vilket sammantaget leder till en svårgenomtränglig statlig budgethantering.

Samtidigt är det otvivelaktigt så att det lokala näringslivet och invånarna kan ha vissa nackdelar från turistföretagandesynpunkt, rekreationssynpunkt m.m. av exempelvis ett vattenkraftverk med tillhörande uppdämda områden. Kompensationstanken finns inbyggd i förordningen (1998:928) om bygde- och fiskeavgifter. Enligt denna förordning skall bygdemedel användas till ”investeringar för ändamål som främjar näringsliv eller service i bygden eller annars är till nytta för denna”.

Med hänsyn till att bestämmelserna om bygdemedels användning har ansetts ”stelbenta” har regeringen – liksom utskottet – uttryckt att det finns skäl att göra en översyn av användningen av bygdemedel, så att de kan komma berörd bygd till del på ett mer flexibelt sätt än i dag. Enligt uppgift har Näringsdepartementet under år 2003 tagit initiativ till att göra en översyn av användningen av bygdemedel. I syfte att få en kunskapsgrund att stå på har översynen inletts genom en skrivelse med förfrågan till länsstyrelserna om vilka slags näringslivsinriktade aktiviteter de i dag stöder med hjälp av bygdemedel. Avsikten är att se närmare på möjligheterna till flexibilitet inom ramen för EG:s statsstödsregler (i första hand reglerna för försumbart stöd).

I november 2003 tog Håkan Larsson (c) upp bl.a. frågan om återföring av vattenkraftsmedel i en interpellation (ip. 2003/04:70) angående helhetssyn på Sverige. Statsrådet Ulrica Messing ansåg att ett system där statens inkomst-källor skulle öronmärkas till utgifter i de regioner de hämtats från skulle bli mycket krångligt. Enligt statsrådets uppfattning vore det lika fel att öronmärka inkomster från fastighetsskatten till utgifter i områden med höga taxeringsvärden. Därför var hon övertygad om att de delar av Sverige som är mest beroende av den nationella politiken skulle förlora på en sådan regional återkoppling.

Föreningen Sveriges Vattenkraftskommuner bildades år 1999 med syftet att skapa opinion för att vattenkraftskommunerna får del i det värde som vattenkraften genererar (naturresursåterbäring). Kommunerna skall därvid tillförsäkras stabila och förutsägbara intäkter. Föreningen består numera av 45 kommuner. Föreningen skall vara partipolitiskt neutral och skall inte ta ställ-

ning för eller emot utbyggnad av vattenkraften. Det krav som föreningen ställer är att minst 600 miljoner kronor per år skall återföras till vattenkraftskommunerna och berörda regioner från befintliga energiskatter.

Utskottets ställningstagande

Frågan om återföring av vattenkraftsmedel eller i vissa fall del av intäkter från andra naturresurser till de bygder där de genereras har diskuterats under lång tid.

Utskottet har inte ändrat ståndpunkt i denna fråga. Den principiella uppfattningen från utskottets sida står fast sedan ett antal år. Således anser utskottet att nu gällande principer även fortsättningsvis skall gälla för statens budgethantering. Detta innebär att statliga inkomster från ett geografiskt område eller från en produktionsanläggning baserade på naturresurser inte skall kopplas till statliga utgifter i samma område. Om sådana kopplingar skulle införas skulle korrigeringar behöva göras till dessa kommuner via ett nytt kommunalt utjämningsystem eller via andra statliga budgetposter, vilket sammantaget leder till en svår genomtränglig statlig budgethantering.

Med hänsyn till att det lokala näringslivet och invånarna kan ha vissa nackdelar från rekreationssynpunkt m.m. av exempelvis ett vattenkraftverk med tillhörande uppdämda områden har emellertid kompensationstanken förts fram i samband med det ovan nämnda regelverket om bygde- och fiskeavgifter. Utskottet har tidigare, liksom regeringen, uttryckt att det finns skäl att göra en översyn av användningen av bygdemedel, så att de kan komma berörd bygd till del på ett mer flexibelt sätt än i dag. I den nu inledda översynen undersöks vilka slags näringslivsinriktade aktiviteter som stöds med hjälp av bygdemedel. Enligt utskottets uppfattning kan bygdemedlen komma att betyda att det finns tillgång till en mer flexibel åtgärd för företagen – beroende bl.a. på vad EU-reglerna möjliggör. Den inledda översynen emotses således med intresse.

Därmed avstyrks samtliga här berörda motioner i aktuella delar.

Landsbygds- och skärgårdsfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör med hänvisning till vidtagna åtgärder och pågående arbete avslå motionsyrkanden om landsbygds- och skärgårdsfrågor. Jämför reservation 5 (m, fp, kd, c).

Motionerna

I motion 2003/04:N249 (s) konstateras att det primärt är ungdomar som flyttar ut från landsbygd och småorter. Framför allt är det från små tätorter inom mindre arbetsmarknadsområden som människor flyttar. De mindre tätorterna

kan vara länken mellan landsbygden och kommunernas huvudorter, påpekar motionären. Alla krafter måste samverka för att stärka de små lokalsamhällena. Bland annat måste företagandet stärkas och arbetspendling underlättas.

Vikten av att skärgårdstrafiken värnas betonas i motion 2003/04:N338 (kd). Det måste skapas förutsättningar för människor att kunna bo i skärgården men arbeta på fastlandet, menar motionärerna, som anser att Vägverket och Glesbygdverket bör se över reglerna för färjetrafiken och klargöra statens ansvar för färjetrafiken i skärgårdarna.

I motion 2003/04:N289 (c) framhålls regeringens ansvar för att se till att servicen i hela landet fungerar. Också de statliga bolagen måste ta sitt ansvar för att förbättra servicen på landsbygden. Regeringen bör genom ägardirektiv till de statliga bolagen se till att exempelvis apoteksvaror och alkoholhaltiga drycker tillhandahålls utanför tätorterna. Även AB Svenska Spel och Posten AB nämns.

Centerpartiet understryker i motion 2003/04:N329 att tillväxtförutsättningarna ser olika ut på olika orter och att den regionala utvecklingen måste utformas därefter. Det poängteras i motionen att varaktigt tillväxt inte kan skapas med hjälp av bidrag och stöd. För att skapa livskraft och tillväxt i hela Sverige måste det finnas vissa grundförutsättningar, såsom bra utbildning, decentraliserad forskning, väl utbyggd infrastruktur, närhet till sjukvård m.m. I södra och mellersta delarna av Sverige – men knappast i de norra delarna av landet – har det under de senaste åren skett en betydande regionförstoring.

Motionärerna bakom motion 2003/04:N336 (c) vill inspirera människor att flytta till Norrland. De konkreta förslag som nämns med detta syfte är att avskrika studieskulder för dem som bosätter sig i Norrlands inland, att ge turistnäringen goda förutsättningar för utveckling och att delegera rätten att besluta om strandskydd och skoterleder till kommunerna.

I motion 2003/04:N356 (c) förordas en ny modell för en myndighet som direkt skall tjäna landsbygdens intressen. (Denna myndighet är tänkt att ersätta Glesbygdverket.) Ett nytt verk bör ha en pådrivande och förändringsinriktad roll. För att få en genuin förankring på lokal nivå bör verket ha ett nära samarbete med olika lokala aktörer. Motionärerna för fram olika förslag till hur den lokala förankringen kan skapas, bl.a. genom seminarier och konferenser med befolkningen i aktuella regioner.

Vissa kompletterande uppgifter

Landsbygdsfrågor

Landsbygdspolitikens och Glesbygdverkets roll har noggrant redovisats i utskottets betänkande 2003/04:NU2 (s. 15), till vilket hänvisas. Som framgår av nämnda betänkande har utredningen Mot en ny landsbygdspolitik (SOU 2003:29) remissbehandlats och Regeringskansliets beredningsarbete inletts.

Det kan vidare nämnas att regeringen vid årsskiftet 2003/04 har gett samtliga län i uppdrag att redovisa för Glesbygdverket hur landsbygdsfrågor behandlas i det regionala utvecklingsarbete som länsstyrelser, självstyrelse-

organ och kommunala samverkansorgan ansvarar för. Länens redovisningar skall bl.a. innehålla en precisering av vilka program som behandlar landsbygdens förutsättningar för hållbar tillväxt. Samordningsfrågor skall också tas upp. Glesbygdverket har fått i uppdrag att sammanställa och analysera inkomna redovisningar från länen. Betydelsen för kvinnors och mäns villkor när det gäller arbete, företagande och service skall genomgående belysas. Glesbygdverket skall i sin tur lämna en delrapport till Regeringskansliet i september 2004. Slutredovisning skall efter samråd med Jordbruksverket ske i februari 2005.

I september 2003 höll ITPS ett seminarium i Östersund över temat En växande landsbygd – en konferens om välfärd och tillväxt. Enligt konferensrapporten (docent Erik Westholms inlägg) är landsbygdsfrågorna definitivt på frammarsch i ett europeiskt perspektiv. Det redovisas att Jordbruksverkets program för landsbygdsutveckling för innevarande sexårsperiod omfattar nästan lika mycket pengar (22 miljarder kronor) som den regionala utvecklingspolitiken. Med dagens regler kan landsbygdsutvecklingspengarna enbart gå till innehavare av jordbruk, medan andra EU-länder i större utsträckning kan utnyttja pengarna inom andra sektorer på landsbygden, sägs det i rapporten.

Servicefrågor

Som utförligt redovisats i betänkande 2003/04:NU2 (s. 13) är en parlamentarisk kommitté (ordförande: landshövding Mats Svegfors), den s.k. Ansvarskommittén, tillsatt för att utreda strukturen och uppgiftsfördelningen mellan staten, landstingen och kommunerna. Enligt direktiven (dir. 2003:10) skall arbetet bedrivas i två etapper. I den första etappen skall kommittén identifiera, belysa och övergripande analysera de samhällsförändringar som inverkar på och skulle kunna föranleda förändringar av nuvarande strukturer.

I den andra etappen skall kommittén göra en fördjupad analys och bedömning av strukturen och uppgiftsfördelningen. Kommittén skall också i de delar där den finner det motiverat föreslå förändringar. Regeringen avser återkomma med tilläggsdirektiv för denna del av uppdraget.

Ansvarskommittén har i december 2003 redovisat ett delbetänkande om utvecklingskraft för hållbar välfärd (SOU 2003:123). Kommittén föreslår regeringen att det fortsatta utredningsarbetet utgår från en strävan att åstadkomma en likvärdig samhällsservice i en samhällsorganisation med hög demokratisk legitimitet och närhet till medborgarna. Minskad ekonomisk tillväxt i kombination med en ökande andel äldre innebär utmaningar för välfärden. Enligt Ansvarskommittén kommer det att krävas stora förändringar för att bevara välfärden. I avvaktan på tilläggsdirektiv avser kommittén att inleda fördjupade analyser av bl.a. den offentliga sektorns ekonomi på längre sikt, medborgarnas eget ansvar i välfärdsproduktionen och användningen av nya driftsformer.

Ett av målen för den regionala utvecklingspolitiken är en god servicenivå i alla delar av landet. I Glesbygdsverkets årsbok 2003 sammanfattas situationen vad gäller kommersiell och offentlig service i landet. Med kommersiell service avses främst tillgång till dagligvaror och drivmedel, medan offentlig service definieras som servicefunktioner som tillhandahålls av statliga och kommunala aktörer.

På uppdrag av regeringen utreder Glesbygdsverket vad som skall betecknas som en god servicenivå och hur detta mål bör följas upp och utvärderas. Enligt uppdrag skall en slutredovisning lämnas i maj 2004.

En god servicenivå uppfattas av stora delar av allmänheten som mycket viktig. Sifo har på uppdrag av Glesbygdsverket gjort en undersökning om vilka åtgärder som är viktigast för att utveckla landsbygden. Att behålla lokal service bedömdes högst av alla alternativ. I arbetet med att upprätthålla en god servicenivå spelar ett stort antal aktörer viktiga roller. Ansvaret åvilar statliga bolag, kommunala servicegivare, dagligvarukedjor och myndigheter.

För att åstadkomma en god servicenivå i alla delar av landet är det enligt Glesbygdsverket nödvändigt att alla aktörer intar en sektorsövergripande hållning och att regeringen förändrar ägardirektiven till de statliga bolagen på så vis att kraven på lönsamhet tydligare balanseras med ett betonande av ansvaret för att uppnå målet om en god servicenivå. Det är vidare viktigt att de bolag som tillhandahåller sin service via lanthandlarombud ger dessa en rimlig ersättning för det arbete de utför.

Enligt sin instruktion (2001:1259) skall Konsumentverket medverka i genomförandet av politiken för regional utveckling. Bland annat har Konsumentverket driftsansvaret för servicedatabasen, som under hösten 2003 systemmässigt har vidareutvecklats. Inledningsvis kommer testkörningar att äga rum med aktuella data för dagligvaror. I ett senare skede kommer testerna att omfatta drivmedel. Enligt planeringen kommer servicetyperna dagligvaror och drivmedel att vara helt implementerade före sommaren 2004. Målsättningen är att senare även komplettera med aktuella data för post, apotek, systembolag, spel och ATG. Inom ramen för samarbetsavtalet med Glesbygdsverket kommer Konsumentverket under våren 2004 att inbjuda Glesbygdsverket till diskussioner om det framtida användandet av och samarbetet kring servicedatabasen.

Regeringen har i oktober 2003 tillkallat en särskild utredare (civilekonom Susanne Lindh) för att utreda dels postverksamhetens reglering, dels behovet av statliga insatser för den grundläggande kassaservicen. Bland annat skall utredaren göra en samhällsekonomisk analys av liberaliseringen av postmarknaden, där även förekommande skillnader i effekter för olika regioner, glesbygds- och landsbygdsområden skall uppmärksammas. Vidare skall utredaren särskilt ta ställning till problemen med dagskassahantering i gles- och landsbygd och föreslå vilka åtgärder som kan vidtas för att lösa dessa problem. Ett delbetänkande om den grundläggande kassaservicen skall redovisas senast den 1 maj 2004 och ett slutbetänkande senast den 1 november 2004.

Instrument inom regional utvecklingspolitik

Olika instrument inom den regionala utvecklingspolitiken tas upp i ovan redovisade motionsyrkanden. Bland annat berörs frågan om relationen mellan varaktigt tillväxt och företagsstöd. Samtidigt som en kontinuerlig uppföljning pågår av stödformerna skall också ett par särskilda utvärderingar redovisas i det följande.

Sysselsättningsbidraget har på uppdrag av regeringen utvärderats av ITPS. I rapporten Sysselsättningsbidraget, Utvärdering av ett regionalpolitiskt företagsstöd (A2003:006), analyseras bidragets effekter. Att sysselsättningen ökar är en självklarhet eftersom endast sysselsättningsökning kan ge bidrag. Sammanfattningsvis har stödföretagen ökat sysselsättningen mer än jämförelseföretagen, men de har inte ökat förädlingsvärdet i samma utsträckning. Utredarnas slutsats är att det selektiva sysselsättningsbidraget i än större utsträckning bör användas för att ge incitament till nyetableringar. Därvid kan företag utanför stödområdet förmås att överväga en lokalisering inom stödområdet. Är det fråga om ett befintligt företag som utvecklar verksamheten bör beloppen vara lägre eftersom bidraget i dessa fall mer har karaktären av ett företagsstöd. För att förenkla den administrativa hanteringen av bidraget bör emellertid stödperioden vara kortare och en större andel av stödet utbetalas under de första åren, anser utredarna. Stödgivande myndigheter bör vara särskilt uppmärksamma och restriktiva i de fall sökande företag tidigare har fått bidrag för nyetablering i en annan del av stödområdet är en annan slutsats som dras av utredningen.

Vidare har ITPS utvärderat de näringspolitiska effekterna av stöd till start av näringsverksamhet (A2003:003). Syftet är att uppmuntra arbetslösa att bli egenföretagare och därmed trygga sin försörjning. De näringspolitiska effekterna av stödet är osäkra enligt rapporten. En del av tillväxten i de företag som mottar stödet sker sannolikt på bekostnad av andra företags utveckling. I rapporten föreslås bl.a. att stödet inte skall kunna förlängas. En minskning av stödets omfattning skulle minska förluster som undanträngningseffekter m.m.

Stödet till kommersiell service är ett annat instrument som bör nämnas. För att åstadkomma en samordning på central nivå har Konsumentverket inrättat ett centralt samordningsforum, där dagligvarukedjor, statliga servicebolag, Föreningen landsbygdshandlarnas främjande, Folkrorelserådet Hela Sverige skall leva m.fl. ingår. Forumet har träffats sju gånger (varav tre möten under år 2003), vilket bl.a. har resulterat i att den samlade kunskapen om olika lokala villkor har ökat bland berörda aktörer. Ett annat resultat är att Konsumentverket har tagit upp att de statliga bolagens ansvar bör förtydligas för att medverka till att målen om en god servicenivå uppnås. Verket har gjort bedömningen att ersättningsnivån och principerna för ersättning till ombud bör ses över.

Statens ansvar för färjetrafiken

När det gäller ansvaret för färjetrafiken, vilket tas upp i en av ovanstående motioner, kan nuläget beskrivas på följande sätt. Staten är genom Vägverket väghållare för allmänna vägar. Till väg hör enligt väglagen (1971:948) vägbana och övriga väganordningar: ”Väganordning är också sådan till väg ansluten brygga eller färja med färjläge som behövs för allmän samfärdse eller annars kan antas få synnerlig betydelse för det allmänna ...” Vid utgången av år 2002 fanns 36 allmänna färjeleder i det statliga vägnätet (Vägverkets årsredovisning 2002 s. 19). En affärsenhet på Vägverket svarar för drift, underhåll och investeringar på de statliga färjorna. Vidare lämnar Vägverket statsbidrag till de enskilda väghållares vägar och färjor som är öppna för allmän trafik (SFS 1989:891). Enligt förordningen lämnas bidrag för enskilda vägar som inte är av obetydlig längd och som tillgodoser ett kommunikationsbehov för de fast boende, näringslivet eller det rörliga friluftslivet.

Gränsdragningen mellan allmän och enskild väg behandlas i utredningsbetänkandet *Enskild eller allmän väg?* (SOU 2001:67). Den s.k. BREV-utredningen föreslog att gränsdragningen mellan allmän och enskild väg främst skulle avgöras av vägens trafikmängd. Beträffande färjor föreslogs att flertalet enskilda färjor skulle överföras till staten med bibehållen avgift. Betänkandet gick ut på en bred remiss. Flertalet remissinstanser var starkt emot en överföring av lågtrafikerade vägar från allmänt till enskilt underhåll. Däremot var många positiva till statligt övertagande av färjor (och broar). Materialet har kompletterats av Vägverket beträffande färjor och broar i december 2002 och beträffande konsekvenser för glesbygdsbefolkningen i april 2003 (dnr N2002/12415/IR). I den sistnämnda kompletterande skrivelsen redovisar Vägverket att de regionalpolitiska argumenten mot BREV-förslaget var mycket uttalade, förutom möjligen då det gällde vägar som ligger i områden med pendlingsavstånd till större kommuncentrum med utvecklingspotential. Förmågan eller oförmågan att ta hand om en större väg påtalades, särskilt av företagarna och av de presumtiva väghållarna. Enligt Vägverket går det tydligt skönja en dimension av upplevd rättvisa–orättvisa som dessutom har en stad–land-dimension. Vidare har flera kommuner påpekat att de sannolikt måste minska sitt engagemang i de enskilda vägarna. En mer djupgående analys skulle dock behövas enligt Vägverkets bedömning.

Också Vägverkets kompletteringar har remitterats. Därefter har ytterligare information beträffande bl.a. kostnaderna för ett eventuellt statligt övertagande av 7 av de 13 enskilda färjorna med statsbidrag lämnats av Vägverket. Ärendet är fortfarande under beredning.

Avslutningsvis kan rapporteras om ett nytt infrastrukturprojekt som innebär att en obemannad linstyrd färja mellan Nord- och Sydkoster skall gå året runt och styras av att den färdande sätter ett kort i en kortläsare. Det är en modell som anses kunna fungera på många ställen i skärgården.

Strandskydd

Strandskyddet har tagits upp i motion 2003/04:N336 (c). Frågan om lättnader i strandskyddet med hänsyn till regional utveckling har varit aktuell under en längre tid. År 2001 uppdrog regeringen åt Naturvårdsverket att göra en kartläggning och bedömning av befintliga regler och – om så bedömdes lämpligt – att lämna förslag till åtgärder. Våren 2002 redovisade Naturvårdsverket sin utredning, i vilken det bl.a. föreslogs vissa lättnader i strandskyddsreglerna i glesbygdsområden i syfte att underlätta regional utveckling såsom turism och friluftsliv. Området för lättnader borde enligt utredningen vara detsamma som mål 1-området för EU:s strukturfonder. I detta område ansågs att behovet av regional utveckling varit särskilt stort samtidigt som exploateringsstrycket mestadels varit lågt. Ett annat förslag var att de allra minsta sjöarna och vattendragen inte skall omfattas av det generella strandskyddet. Vidare föreslogs att det införs en ny möjlighet till ett starkare skydd för att upprätthålla strandskyddets syften.

Utredningen skickades ut på remiss till ca 130 olika remissinstanser. En remissammanställning färdigställdes inom Miljödepartementet under sommaren 2003.

74 remissinstanser har haft synpunkter på hela eller delar av förslaget. En gemensam synpunkt var att lättnader i strandskyddet för att underlätta regional utveckling inte enbart skall gälla i mål 1-området utan i hela landet eftersom glesbygd även finns i södra Sverige. En remissinstans menade att de under senare tid rikligt förekommande översvämningarna i strandnära bebyggelse i sig är ett skäl till att vara restriktiv vad gäller bebyggelse i strandnära områden.

För närvarande pågår beredningsarbete inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att den regionala utvecklingspolitik som riksdagen beslutade om för ett par år sedan utgör en god grund för utveckling i alla delar av landet. Enligt utskottets uppfattning är det av högsta vikt att de regionala drivkrafterna tas till vara. Företagande, entreprenörskap och tillgången till arbete är grundläggande för utvecklingen. Utskottet vill också erinra om de regionala tillväxtprogrammets roll för att stimulera företagande och arbetsskapande i olika delar av landet.

Som utskottet har påpekat förut kommer det dock även fortsättningsvis att behövas riktade åtgärder för geografiskt avgränsade områden, som ur ett nationellt perspektiv bedöms ha särskilda behov. Sådana riktade åtgärder förekommer för närvarande såväl genom EU:s strukturfonder som genom nationella insatser.

När det gäller frågan om en annan myndighetsstruktur rörande landsbygdspolitiken vill utskottet erinra om att frågan är under beredning i Regeringskansliet. Utskottet ser positivt på att ytterligare underlagsmaterial kommer att tas fram. Som nämnts i det föregående har Regeringskansliet gett

Glesbygdsverket i uppdrag att redovisa en sammanställning av hur landsbygdsfrågorna behandlas i det regionala utvecklingsarbetet hos länsstyrelser m.fl. organ. Utskottet vidhåller den uppfattning i frågan som redovisats i betänkande 2003/04:NU2, nämligen att ett ställningstagande i sak bör vänta till dess att ett fullständigt beslutsunderlag kan presenteras.

Tillgång till grundläggande samhällsservice är en förutsättning för utveckling och god livsmiljö i glesbygdsområden. Utskottet kan förstå de farhågor som finns för försämrade möjligheter att erhålla viktig offentlig service i kommuner och län med vikande befolkningstal. Glesbygdsverkets tidigare ovan omnämnda uppdrag att utreda vad som skall betecknas som en god servicenivå och hur detta mål bör följas upp och utvärderas emotses således med stort intresse. För utvecklingen på längre sikt är det viktigt att grundligt ta upp frågan om hur offentlig service skall kunna tryggas även i delar av landet där befolkningen sjunker. Denna fråga aktualiseras såväl inom området för det kommunala utjämnningssystemet – där regeringen har aviserat en proposition under våren 2004 – som inom den s.k. Ansvarskommitténs arbete, vilket beskrivits ovan.

När det gäller motionssynpunkterna i fråga om färjetrafiken respektive strandskyddet anser utskottet att det är positivt att det finns utredningsunderlag beträffande dessa frågor och att beredning pågår inom Regeringskansliet. Utskottet menar att beredningsarbetet bör avvaktas.

Angående avskrivning av studjeskulder för att locka personer att bosätta sig i Norrland finns det inga sådana förslag som bereds inom Regeringskansliet. Däremot vill utskottet peka på ett annat beredningsarbete där utredningens syfte var att öka rörligheten på arbetsmarknaden (SOU 2003:37). Ett av förslagen i utredningen rörde skattelättnader för nyckelpersoner som flyttar till vissa delar av de nationella stödområdena. En proposition om arbetsmarknadspolitik är aviserad till maj 2004.

Med hänvisning till vad som anförts bör riksdagen avslå samtliga här behandlade motionsyrkanden.

Utlokalisering av statlig verksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå samtliga motionsyrkanden med hänvisning till att nu gällande principer för utlokalisering av statliga myndigheter bör följas. Jämför reservationerna 6 (fp, kd) och 7 (v, c, mp).

Motionerna

I motion 2003/04:N301 (s) betonas vikten av att regeringen tar regionala hänsyn vid beslut om lokalisering av myndigheter. Motionärerna uppmärksammar de problem som nedläggningen av kriminalvårdsanstalten i Dalarnas

län har medfört. Den lagstadgade närhetsprincipen kan inte längre uppfyllas för de intagna, vilket innebär ökade svårigheter för deras integration i samhället.

Det som är bra för landsbygden är även bra för storstaden, hävdas det i motion 2003/04:N377 (s). En möjlighet för staten att utjämna regionala skillnader är att skapa nya kvalificerade arbetstillfällen i glesbygden genom ny- och omlokalisering av statlig verksamhet, anser motionärerna.

I verksamheter där staten har ett ägarinflytande måste regionalpolitiska hänsyn sättas i första rummet, understryks det i motion 2003/04:N387 (s). Etablering av statliga verk och styrelser på mindre orter ute i landet innebär ökad sysselsättning, möjlighet för personer med högskoleutbildning att slippa flytta till storstäder och högre skatteunderlag.

I motion 2003/04:N402 (s) krävs det tydligare direktiv för statliga myndigheter beträffande det regionalpolitiska ansvaret. När det gäller statliga affärsdrivande verk borde huvudkontoren i mycket högre grad lokaliseras till orter inom de regioner där verksamheten har sitt ursprung. Motionärerna anser att staten genom att använda sitt ägarinflytande skulle kunna påverka den regionala obalansen i positiv riktning.

I motion 2003/04:N201 (m) påpekas att riksdagens beslut om lokaliseringspolicy år 1996 inte har följts. Inte minst för att minska överhettningen och bostadsbristen i Stockholm krävs att statlig verksamhet utlokaliseras från huvudstaden.

I motion 2003/04:N213 (m) yrkas att ett nationellt miljöteknikcentrum bör förläggas till Västra Götaland med hänvisning till att regionen har en tydlig miljöprofil, bl.a. genom den akademiska miljöforskningen och de många miljöindustriföretagen.

Motionärerna bakom motion 2003/04:N231 (fp) understryker att Sveriges regioner inte fått samma förutsättningar när det gäller lokalisering av statliga verk och myndigheter. Om ett statligt verk lokaliseras till en ort medför detta inte bara ett ökat inflytande beroende på närhet utan också arbetstillfällen och ett ökat skatteunderlag. Enligt motionärerna måste de samhälleliga konsekvenserna av en koncentration av statliga verk till Stockholmsområdet utredas.

I motion 2003/04:N214 (kd) förordas att statliga myndigheter lokaliseras till Västerås därför att staden har goda kommunikationer dels till Stockholm, dels till hela världen via närheten till flera flygplatser.

I en annan motion, 2003/04:N332 (kd), föreslås att ett statligt verk eller myndighet flyttas till norra Kalmar län för att öka utbudet av arbetstillfällen för administrativ personal.

Omlokalisering av statlig verksamhet kan vara ett verktyg för att främja både en myndighets utveckling och den regionala utvecklingen i Sverige, anför det i motion 2003/04:N299 (v). Motionärerna understryker att varje beslut om omlokalisering av befintlig verksamhet eller lokalisering av nya myndigheter skall föregås av noggranna överväganden. Kartläggningar, analyser och bedömningar av konsekvenserna för de regioner som tappar arbets-

tillfällen liksom för de regioner som skulle dra nytta av omlokaliseringen måste ske. En nationell plan för omlokalisering måste vidare kombineras med både medflyttarstöd och stöd för dem som väljer att inte flytta med, anser motionärerna.

Motionären bakom motion 2003/04:N217 (c) begär att statsmakterna följer de riktlinjer som riksdagen vid flera tillfällen upprepat i fråga om lokalisering av statlig verksamhet. Kalmar län skall enligt tidigare riksdagsbeslut vara ett prioriterat län för utlokalisering. Målsättningen bör nu vara att minst fem statliga myndigheter, motsvarande 2 000 årsarbetstillfällen, lokaliseras till länet under den kommande femårsperioden.

I motion 2003/04:N221 (c) förordas en jämnare fördelning av den statliga verksamheten över landet, vilket innebär att Västernorrlands län som tidigare förlorat många statliga arbetstillfällen nu ges företräde. Regeringen bör verkställa sitt löfte i samband med försvarsuppgörelsen om att lokalisera 300 statliga ersättningsjobb till Sollefteå, anser motionären. Vidare begärs att myndigheten för radiokommunikation för effektiv ledning, den s.k. Rakel-myndigheten, placeras i Sollefteå.

Motionären bakom motion 2003/04:N244 (c) anser att staten bör gå från ord till handling och lokalisera nytillkommande statlig verksamhet i första hand till orter utanför Stockholmsområdet. Vidare bör det genomföras en omfattande omlokalisering av statliga verk till andra delar av landet. Utlokaliseringen kommer, enligt motionären, att ge betydande positiva effekter både för Stockholm och för den ort där verksamheten placeras.

I motion 2003/04:N255 (c) begärs en översyn av statens etableringspolitik beträffande lokaliseringen av statlig verksamhet. Under perioden 1992–2002 har 80 % av de nya statliga myndigheterna lokaliserats till storstadsområden vilket, enligt motionären, påskyndar en olycklig urbanisering i landet.

Enligt vad Centerpartiet anför i motion 2003/04:N328 är det oförsvarligt att konsekvent förlägga statliga myndigheter till Stockholm trots riksdagsbeslutet att annan lokaliseringsort skall övervägas i varje enskilt fall. I motionen krävs att regeringen följer riksdagens beslut. En genomgång bör göras av den statliga verksamheten i Stockholmsregionen för att undersöka vilka myndigheter, verk och bolag som kan omlokaliseras till andra delar av landet. Motionärerna anser att det är en fullt realistisk målsättning att flytta ut 50 000 statliga årsarbetstillfällen från huvudstadsområdet till andra regioner under den kommande tioårsperioden.

Fler arbetstillfällen behövs i Norrland, framhålls det i motion 2003/04:N336 (c). De statliga myndigheterna är till för hela Sverige och samhällsservicen måste fungera även på små orter. Motionären anser att statliga arbetstillfällen måste flyttas från Stockholmsregionen till Norrland.

I motion 2003/04:N379 (c, s) anføres att förutsättningarna under senare år har ökat för att bedriva statlig verksamhet över i stort sett hela landet med minst samma krav på kvalitet och snabbhet som ställs i Stockholmsområdet. Enligt motionärerna är det därför dags att leva upp till de direktiv och riktlinjer som gång på gång formulerats av riksdag och regering i fråga om lokali-

sering av statlig verksamhet. Målsättningen bör vara att tillföra regioner med sviktande befolkningsunderlag 100 000 jobb under en tioårsperiod. Detta kan ske dels genom omlokaliseringar, dels genom nyetableringar av statliga verk och myndigheter, anser motionärerna.

Motionärerna bakom motion 2003/04:N335 (mp) hänvisar till en rapport från Glesbygdverket där det konstateras att de statliga verken inte tar regionalpolitiskt ansvar vid lokaliseringen av egna verksamheter. Det krävs tydligare direktiv för att statliga verk och bolag inte skall överge mindre orter och glesbygd vid åtstramningar.

Vissa kompletterande uppgifter

Inledning

Principerna för lokalisering av statliga myndigheter från år 1990 och framåt finns noggrant redovisade i utskottets betänkande 2002/03:NU8 (s. 38), till vilket hänvisas.

Utlokaliseringsfrågor har aktualiserats i interpellationer och frågor i riksdagen. I november 2003 svarade statsrådet Ulrica Messing på interpellationer (ip. 2003/04:70 resp. 2003/04:73) av Håkan Larsson (c) och av Sven Bergström (c) om bl.a. en helhetssyn på Sverige. Statsrådet delade interpellanternas syn på de stora möjligheter till utveckling som finns i alla delar av Sverige. Regeringen driver därför en aktiv politik för att ta till vara möjligheterna att öka den ekonomiska tillväxten och uppnå en mer positiv regional utveckling, ansåg statsrådet. Lokalisering av statliga myndigheter är en mindre men, enligt statsrådet, viktig fråga i detta sammanhang. Regeringen arbetar utifrån de allmänna principer som riksdagen uttalat sig om för både ny- och omlokaliseringar av statliga verksamheter, bl.a. att varje beslut om omlokalisering skall föregås av noggranna överväganden, konstaterade statsrådet. En viktig utgångspunkt för regeringens arbete är att myndigheten effektivt skall kunna bedriva sitt arbete på tilltänkt lokaliseringsort, förklarades det.

Statsrådet betonade också att det är viktigt att alla statliga myndigheter tar sitt ansvar för regional utveckling. Enligt en ny förordning om regionalt utvecklingsarbete skall de statliga myndigheterna, vid överväganden om verksamhetsminskningar, undersöka möjligheten att genom samordning eller samverkan upprätthålla eller utveckla verksamheten inom området, informerade statsrådet.

Även på en fråga (fr. 2003/04:207) från Håkan Juholt (s) om ökad statlig verksamhet i Kalmar län och på en fråga (fr. 2003/04:61) från Christer Nylander (fp) om myndigheters lokalisering har statsrådet Ulrica Messing under hösten 2003 svarat genom att hänvisa till de av riksdagen fastlagda allmänna principerna för om- och nylokalisering. Statsrådet betonade dels att andra lokaliseringsorter än Stockholm och andra storstäder som regel skall väljas för nya verksamheter, dels att myndigheten skall kunna bedriva sitt arbete effektivt på lokaliseringsorten. Bland de orter som under senare år fått nya statliga

verksamheter finns t.ex. Kiruna, Boden, Umeå, Sollefteå, Kramfors, Härnösand, Sundsvall, Söderhamn, Falun, Katrineholm, Karlskoga, Visby, Karlsborg och Hässleholm, informerade statsrådet.

Gunilla Tjernberg (kd) ställde i slutet av år 2003 en interpellation (ip. 2003/04:170) till kulturminister Marita Ulvskog om utlokalisering av statliga myndigheter. Med exempel från Norge frågade interpellanten om vilka åtgärder statsrådet avser att vidta för att på sitt ansvarsområde uppfylla riksdagens intentioner om utlokalisering av statliga myndigheter. I en interpellationsdebatt i januari 2004 sade kulturministern att regeringen fortlöpande arbetar efter de principer som riksdagen uttalat när det gäller lokalisering av statlig verksamhet och att ambitionen är att stödja en positiv utveckling i hela landet. Beträffande två i debatten aktuella myndigheter är utrednings- och beredningsarbetet emellertid inte avslutat.

Vidare kan nämnas att regeringen nyligen beslutat att en väsentlig del av Krisberedskapsmyndighetens arbete med radiokommunikationssystemet för skydd och säkerhet (RAKEL-systemet) senast år 2007 skall vara förlagd till Sollefteå. Verksamheten skall genomföras i nära samverkan med berörda användare och användarorganisationer samt Regeringskansliet.

När det gäller motionsönskemålet om ett miljöteknikcentrum har regeringen nyligen beslutat att tillsätta en utredning om en lämplig organisation för ett centrum för miljödriven näringslivsutveckling och miljöteknikexport.

I partiledardebatten den 21 januari 2004 aviserade statsminister Göran Persson att han under våren 2004 kommer att presentera särskilda satsningar för Norrbotten, södra Norrlandskusten samt Gotland.

Kostnadseffektivitet vid utlokalisering

Vidare skall informeras om en rapport som tar upp frågan om kostnadseffektivitet vid utlokalisering, i detta fall med exempel från den privata sektorn. I rapporten Prestationsförändringar vid utlokalisering av s.k. contact centres från Stockholm till norra Sverige (A2003:013) av ITPS beskrivs ett forskningsprojekt där produktivitetens utvecklingen studerats för företag som utlokaliserats till norra Sverige. Forskarna hade valt att renodla studien till contact centres eftersom verksamheten helt utgörs av en telekopplad verksamhet, där det är möjligt att mäta prestationer. (Med contact centres avses informationsgivning som är mer komplex och innehåller mer problemlösning än s.k. call centres, som hanterar relativt enkla, återkommande uppdrag.) Sammanfattningsvis konstaterade forskarna (vilka själva svarar för rapportens slutsatser) att produktiviteten i samband med utlokaliseringen för majoriteten av de undersökta företagen steg till en nivå som låg över storstadsnivån. Efter en tid planade kurvan ut och produktiviteten steg inte längre. Enligt författarna är det viktigt att notera att ökningen i produktivitet är kvarstående över en längre tidrymd. Den mest framträdande faktorn som samvarierar med prestationsförändringarna är den markant sänkta personalomsättningen. Detta tog

forskarna till intäkt för ett antagande om att den lägre personalomsättningen starkt bidrar till de ökade prestationerna. Även kvalitativt steg prestationerna för de flesta företagen till en nivå som låg betydligt över storstadsnivån.

Situationen i Sveriges grannländer

Med hänsyn till att Sveriges grannländer ibland framhålls som exempel i utlokaliseringsdiskussionen har situationen när det gäller mål, regler och resultat i Norge och Finland undersökts av riksdagens utredningstjänst (dnr 2003:2140). Utredningsresultaten sammanfattas i de två följande avsnitten.

Norge

I Norge antogs riktlinjer för utlokalisering i mars 2001 av Kommunal- och regionaldepartementet. Målen är

- en jämnare regional fördelning av statliga arbetsplatser,
- säkerställande av att befolkningen i alla delar av landet har god tillgång till statlig tjänsteproduktion,
- starka professionella yrkesmiljöer utanför större tätortsbebyggelse,
- lokalisering av nationella uppgifter till orter utanför Osloområdet, antingen genom nya enheter eller genom att förstärka regionkontor med nationella uppgifter.

Med statlig verksamhet avses institutioner som är direkt underställda staten såsom statliga förvaltningsorgan, myndigheter och förvaltningsrörelser. Statliga stiftelser och statligt ägda företag omfattas inte av de nämnda riktlinjerna. Dessa gäller vid etablering av nya statliga institutioner, större omorganisationer, rationaliseringar, utvidgningar, omlokaliseringar eller etablering av nya enheter inom befintliga institutioner. Följande kriterier skall utredas och ligga till grund för valet av lokaliseringsort:

- allmänhetens krav på tjänstens tillgänglighet,
- kompetenskrav för dem som skall utföra arbetsuppgifterna,
- verksamhetens krav på infrastruktur, närhet till annan fackmiljö, offentliga myndigheter etc.,
- krav på kostnadseffektivitet,
- förhållande till regional planering.

Fackdepartementen har att informera Kommunal- och regionaldepartementet om pågående och planerad verksamhet som kan ha betydelse för lokaliseringen av arbetsplatser och tjänsteproduktion. Totalt sett beräknas ca 2 000 arbetstillfällen ha utlokaliserats (brutto) sedan den nuvarande regeringen tillträdde i oktober 2001, dvs. inkluderande såväl nya arbetstillfällen som utflyttning av befintliga arbetstillfällen. (Uppgiften anges dock vara något osäker, bl.a. eftersom vissa beslut ännu inte är helt verkställda.) Som jämförelse kan nämnas att totalantalet statsanställda i Norge uppgår till drygt 120 000 personer.

Finland

Även i Finland har utlokaliseringpolitiken lagts fast i början av 2000-talet, bl.a. genom lagen om behörighet vid placering av statliga enheter och funktioner (362/2002). Vid den finska riksdagens antagande av lagen bifogades följande text:

Riksdagen förutsätter att regeringen ser till att det alltid utreds om statens centralförvaltningsenheter och sådana statliga funktioner som sköts på riksnivå eller centraliserat kan placeras i andra delar av landet i stället för i huvudstadsregionen när en ny enhet inrättas eller en befintlig verksamhet byggs ut i väsentlig omfattning eller omorganiseras i betydande grad och att särskild hänsyn tas till regionala synpunkter och effekter i placeringsbeslutet (46/2002 RD).

Målet i Finland är att uppnå balans i befolkningsstruktur och flyttningsmönster och att trygga servicestrukturen i hela landet. Tillämpningsområdet gäller placering av statens förvaltningsenheter och sådana funktioner som sköts på riksnivå. Vid indragning eller nedskärning omfattas även de regionala och lokala statliga enheter och funktioner som är belägna utanför huvudstadsregionen. Lagen tillämpas dock inte på Finlands utrikesrepresentation eller organ som är underställda riksdagen och inte heller på universitet och affärsverk m.fl. Enligt en förordning (567/2002) skall möjligheterna till regionalisering utredas när en ny enhet inrättas eller funktion skapas, existerande verksamhet väsentligen utvidgas eller omorganiseras.

Statsrådets kansli har tillsatt en koordineringsgrupp för regionalisering, vars mandatperiod är tre år. Koordineringsgruppen bereder enskilda beslut enligt lagstiftningen och skall även utarbeta en långsiktig strategi för omlokalisering av statliga funktioner. Regeringen beslutade i maj 2003 om regionalisering. Ett fullständigt genomförande av detta beslut skulle innebära utlokalisering av ca 1 000 årsarbetstillfällen. (På lång sikt sträcker sig målsättningen dock längre.) I huvudstadsregionen uppgår antalet anställda inom central förvaltning till ungefär 27 000 personer.

Utskottets ställningstagande

De nu gällande principerna för utlokalisering av statliga myndigheter utgår enligt utskottets uppfattning från kriterier som bör ge vägledning vid överväganden om lokalisering av nya myndigheter eller enheter. Bland annat bör alltid en annan lokaliseringssort än Stockholm övervägas. Orter där statlig verksamhet läggs ned eller som i övrigt är mindre välförsedda med statliga arbeten skall övervägas inför varje beslut när nya myndigheter skall lokaliseras eller befintliga myndigheter omlokaliseras. När det är fråga om en omlokalisering innebär kriterierna vidare att myndigheten också efter omlokaliseringen skall kunna utföra sina arbetsuppgifter effektivt. Enligt utskottets mening är principerna ändamålsenliga.

En utgångspunkt är att riksdagen kan förvänta sig att regeringen underställer riksdagen ärenden om lokalisering av statlig verksamhet som är av större vikt eller på annat sätt av principiellt intresse för bedömning och beslut.

Självklart föreligger alltid möjligheten för utskott och riksdag att göra bedömningen att det inte finns skäl för riksdagen att ta ställning i ett lokaliseringsärende.

I flera här aktuella motioner finns önskemål som på olika sätt skulle leda till förändringar i lokaliseringsfrågorna. Utskottet är medvetet om att det finns ett stort intresse för ut- och omlokalisering och anser att lokaliseringsfrågan är en viktig framtidsfråga. Situationen i grannländerna, särskilt Norge, ger nya infallsvinklar. I Norge har krav på de statliga tjänsternas tillgänglighet varit en huvudfråga och i Finland har arbetskraftsförsörjningsfrågor varit en avgörande fråga.

Sammanfattningsvis anser utskottet att de nu gällande principerna för utlokalisering av statliga myndigheter bör följas i överensstämmelse med de grunder som riksdagen uttalat. Samtidigt måste det finnas en öppenhet för att nya utredningsresultat på sikt kan visa på nya vägar.

Med hänvisning till vad som anförts anser inte utskottet att det finns behov av något uttalande från riksdagens sida med anledning av de nu aktuella motionsyrkandena. De avstyrks således.

Storstadspolitik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå olika motionsyrkanden om storstadspolitik, vilka i stor utsträckning ligger i linje med den förda politiken.

Motionerna

I motion 2003/04:N310 (s) förordas en aktiv storstadspolitik för att främja tillväxten i storstadsregionerna. Motionären pekar på brister i den proposition om storstadspolitik som lades fram år 1998 (prop. 1997/98:165) där det, enligt motionärens uppfattning, huvudsakligen fokuserades på sociala frågor medan tillväxtmålet inte fick samma uppmärksamhet och inte heller särskilt avsatta medel. Dessutom saknades en tydlig koppling mellan regionala tillväxtavtal och lokala utvecklingsavtal, anfördes det. Motionären förespråkar en vidareutveckling av den nationella storstadpolitiken med en tydlig koppling mellan tillväxt och social utveckling. Vidare hävdas att storstadpolitiken också bör omfatta arbetsmarknadspolitik, integrationspolitik, transportpolitik m.m. Samverkan är nödvändig mellan lokal, regional och nationell nivå.

Förslag till hur tillväxten i Stockholmsregionen skall stimuleras redovisas i motion 2003/04:N405 (s). Motionärerna menar att Stockholm är landets viktigaste tillväxtmotor men att denna riskerar att stanna om inte infrastrukturen förbättras, bostadsbyggandet ökar, antalet högskoleplatser ökar och skatteutjämningsystemet reformeras.

I motion 2003/04:N341 (m) anklagas Socialdemokraterna för att föra en Stockholmsfientlig politik där tillväxten i regionen bromsas. Motionärerna betonar vikten av åtgärder för att främja fortsatt tillväxt i Stockholmsregionen. Utvecklingen i Sverige är beroende av att det går bra för Stockholmsregionen.

Enligt uppfattningen i motion 2003/04:N325 (kd) behöver Sverige utveckla starka regioner för att klara den globala konkurrensen. Länsstyrelserna i Mälardalen har nu inlett ett gemensamt arbete med att ta fram underlag till en storstadspolitik. Mälardalenregionen, som är Sveriges starkast växande region, bör stärkas ytterligare, menar motionären. Vidare förespråkas en regionförstoring som innebär att Stockholms, Södermanlands, Uppsala, Västmanlands och Örebro län blir en storstadsregion. IT-utveckling i samband med goda möjligheter till arbetspendling har gett en bredare bas för rekrytering av arbetskraft. Motionären begär också att regeringen tillsätter en Mälardalsberedning med uppgift att ta fram ett tillväxtfrämjande program som innefattar frågor om bl.a. infrastruktur, boende och högre utbildning.

Flera tecken tyder på att Stockholm håller på att förlora sin kraft som motor i svensk ekonomi, anför motionärerna bakom motion 2003/04:N368 (kd). De föreslår åtgärder på en rad områden, bl.a. att fler bostäder byggs, skatteutjämningsystemet justeras, fastighetsskatten slopas, skatten för hushållsnära tjänster sänks, kollektivtrafiken byggs ut m.m.

Vissa kompletterande uppgifter

Tillkomst av storstadspolitiken

En ny nationell storstadspolitik kom till stånd i slutet av 1990-talet. De av riksdagen (prop. 1997/98:165, bet. 1998/99:AU2) beslutade övergripande målen för storstadspolitiken är

- att ge storstadsregionerna goda förutsättningar för långsiktigt hållbar tillväxt och därmed kunna bidra till att nya arbetstillfällen skapas såväl inom regionerna som i övriga delar av landet (tillväxtmålet),
- att bryta den sociala, etniska och diskriminerande segregationen i storstadsregionerna och att verka för jämlika och jämställda levnadsvillkor för storstädernas invånare (integrationsmålet).

Storstadspolitikens tillväxtmål tar sikte på att ge goda förutsättningar i samtliga kommuner i storstadsregionerna. För arbetet med att bryta segregationen föreslogs att lokala utvecklingsavtal skulle tecknas mellan staten och vissa storstadskommuner. Vidare inrättades en storstadsdelegation, bestående av ett antal statssekreterare med uppgift att utveckla den nationella storstadspolitiken. Vid riksdagsbehandlingen betonades att den principiella utgångspunkten för storstadspolitiken skall vara densamma som för den dåvarande regionalpolitiken, dvs. att utjämna de strukturella orättvisor som finns mellan olika områden.

Näringsutskottet, som från arbetsmarknadsutskottet övertagit beredningsansvaret på detta område, utvecklade sina synpunkter på storstadsfrågorna hösten 2001 och anförde bl.a. följande (bet. 2001/02:NU4 s. 47):

Likheten mellan den regionala utvecklingspolitiken och storstadspolitiken är uppenbar. I båda fallen är det fråga om att finna de bästa instrumenten för att uppnå en hållbar tillväxt och goda sociala förhållanden. I den allmänna debatten framförs ibland synpunkten att det skulle finnas en motsättning mellan tillväxt i storstäder och tillväxt i övriga regioner. En sådan tanke är främmande för utskottets sätt att se. Utskottet är tvärtom av den bestämda uppfattningen att tillväxt och goda levnadsvillkor med trygghet, jämlikhet och jämställdhet inte ingår i ett s.k. nollsummespel, där en uppgång för en region motsvaras av en nedgång för en annan region.

Storstadsdelegationen är det beredningsorgan inom Regeringskansliet som har i uppdrag att samordna och utveckla storstadspolitiken. Vid årsskiftet 2002/03 flyttades storstadsfrågorna från Näringsdepartementet till Justitiedepartementet med hänsyn till integrationsfrågornas vikt.

Regeringens skrivelse

I december 2003 överlämnade regeringen en skrivelse till riksdagen med information och bedömningar angående lokalt utvecklingsarbete i storstäderna (skr. 2003/04:49). Skrivelsen är inriktad på insatserna inom politikområdets segregationsmål och på de lokala utvecklingsavtalen. Det redogörs inte för tillväxtmålet i sin helhet med motiveringen att tillväxtmålet också omfattar andra storstadsregioner än de som omfattas av de lokala utvecklingsavtalen. Skrivelsen behandlas av socialförsäkringsutskottet under våren 2004 (bet. 2003/04:SfU9).

Följande information redovisas i skrivelsen.

Utvecklingsavtalen omfattar överenskommelser om insatser i socialt utsatta bostadsområden i sju kommuner: Botkyrka, Göteborg, Haninge, Huddinge, Malmö, Stockholm samt Södertälje. 24 geografiska områden inom de sju kommunerna är avgränsade enligt kommunernas egna principer. Gemensamt för områdena är att de – jämfört med omgivande områden – har en befolkning med stor andel låginkomsttagare och personer med behov av försörjningsstöd, en relativt sett ung befolkning och en hög andel utrikes födda. Andelen utrikes födda varierar relativt mycket men är i genomsnitt 50 %.

Fyra centrala metoder har tillämpats vid framtagning av stadsdelarnas lokala åtgärdsplaner och kommunens lokala utvecklingsavtal. Dessa metoder är: målstyrning, samverkan, långsiktighet och underifrånperspektiv. Målstyrningsmodellen ger utrymme för att länka ihop de storstadspolitiska målen på nationell nivå med dem på lokal nivå i en sammanhängande målkedja. Flera nya samverkansformer har utvecklats. Regeringen gav inom ramen för den regionala utvecklingspolitiken i mars 2002 ett antal myndigheter i uppdrag att identifiera potentiella områden för samordning inom sex utpekade politikområden (regional utvecklingspolitik, näringspolitik, arbetsmarknadspolitik, utbildningspolitik, forskningspolitik och transportpolitik). 27 myndigheter

samt ett tiotal samrådsaktörer deltog i arbetet, som avslutades i oktober 2003. Långsiktighet prioriteras i förhållande till fokusering på projektidéer. Det har betonats att underifrånperspektivet är nödvändigt för att insatserna skall leda till långsiktiga effekter.

Enligt regeringens bedömning har det tvärssektoriella storstadsarbetet bidragit till en positiv utveckling. Bland annat har arbetet visat att det går att vända en långvarig negativ trend. Fortfarande är glappet till nationella genomsnittsnivåer för sysselsättning, utbildningsnivå m.m. stort. Utvecklingsarbetet för att bryta segregationen går enligt regeringen nu in i en andra fas, vilket innebär att framgångsrika insatser skall göras permanenta och inordnas i ordinarie strukturer. Under år 2004 avser regeringen att anordna regionala tillväxtkonferenser, där tillfälle ges att diskutera frågan om hur kopplingen mellan lokala utvecklingsavtal och regionala tillväxtprogram kan vidareutvecklas.

Utvärdering är enligt regeringens bedömning i skrivelsen en viktig del i utvecklingsprocessen. Integrationsverket har redovisat utvecklingen i fem rapporter under perioden 2000–2002. Även andra myndigheter såsom Nutek, ITPS, Statskontoret, Brottsförebyggande rådet och Mångkulturellt centrum har studerat storstadsarbetet. Därutöver ansvarar kommunerna för att genomföra lokala utvärderingar av utvecklingsavtalen. Vidare har regeringen i oktober 2003 utsett en särskild utredare (socionom Helene Lahti Edemark) för att utvärdera de insatser som hittills genomförts inom ramen för de lokala utvecklingsavtal som regeringen sedan år 1999 träffat med sju storstadskommuner. Utredaren skall inventera, sammanställa och analysera rapporterna i syfte att omvandla gjorda erfarenheter till kunskap (dir. 2003:136). Syftet är att åstadkomma en kunskapsuppbyggnad och att sprida erfarenheter till de samverkande parterna m.fl. Slutligen skall utredaren lämna förslag till ett nationellt utvärderingsprogram för lokala utvecklingsavtal. Utredningen skall lämna sitt slutbetänkande i mars 2005.

Regionförstoring

I anslutning till storstadspolitiken skall även frågan om regionförstoring beröras.

Den regionala utvecklingspolitiken bygger på en syn där de synergieffekter som kan uppstå i en miljö med många integrerade verksamheter tas till vara. Regionförstoring, dvs. att tidigare separata arbetsmarknader knyts ihop till en större region, är en process som möjliggör ökad specialisering av arbetskraft och näringsliv, samtidigt som det är möjligt att upprätthålla ett spritt boendemönster.

Ett exempel på regionförstoring är utvecklingen i Stockholm – Mälardalsregionen, som är ett resultat av satsningar för att integrera storstadsområdet med städer och tätorter i Mälardalen i en sammanhängande bostads- och arbetsmarknad. Inte minst utbyggnaden av kommunikationssystemen har möjliggjort arbetspendling och annat utbyte över ett allt större geografiskt område. När det gäller Mälardalsregionen bör nämnas att strategiskt viktiga

projekt för tillväxten, bl.a. bygget av Citybanan i Stockholm, skall tidigare-läggas enligt en överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet i december 2003. I en rapport från den tidigare nämnda ITPS-konferensen hösten 2003 om en växande landsbygd beskrivs utvecklingen mot regionförstoring och även problemen med denna. Bland annat redovisas att det inte är lätt att skapa dessa större regioner i ett så glest land som Sverige och att det tar lång tid att uppnå ett mer koncentrerat bosättningsmönster. Regionförstoring ger människor möjligheter att bo kvar samtidigt som storskalighetens fördelar tas till vara. I olika studier har slutsatsen varit – bl.a. rörande Mälardalsregionen – att fler grupper borde pendla över större avstånd. Enligt docent Erik Westholm kunde dock den kraftiga betoningen på ekonomisk hållbarhet ifrågasättas. Det var i första hand de högtbildade männen som drog nytta av den förstörade lokala arbetsmarknaden. Frågor som ställs i rapporten gäller bl.a. hur stor en region lämpligen skall vara och hur de lokala sociala nätverken påverkas i det regionförstörade samhället med pendlare.

Catharina Elmsäter-Svärd (m) har i en interpellation (ip. 2003/04:34) frågat statsrådet Ulrica Messing om vilka åtgärder statsrådet avsåg att vidta för att bristen på infrastruktur inte skall motverka möjligheten till tillväxt i Stockholmsregionen. Bland annat anförde statsrådet att efterfrågan på infrastrukturåtgärder alltid överstiger tillgången på medel, både på nationell och regional nivå. Vid granskningen av förslag till långsiktplaner måste enligt statsrådet speciella länsintressen beaktas och förutsättningarna för både lokal och regional tillväxt underlättas. Samtidigt måste blicken höjas och resurserna satsas på bästa sätt för att Sverige i sin helhet skall utvecklas.

Rigmor Stenmark (c) har i en interpellation (ip. 2003/04:72) till statsrådet Lars-Erik Lövdén frågat om vilka åtgärder statsrådet avsåg att vidta för att utjämna situationen för kommunerna i Mälardalsregionen när det gällde bostäder, kommunikationer och arbetsplatser. Enligt statsrådet försöker regeringen på olika sätt att främja kommunal samverkan, vilket även skulle kunna omfatta bostadsförsörjningen. Redan i dag finns det ett etablerat samarbete mellan länsstyrelserna med koppling till Mälardalen. Projektets övergripande syfte är att ta fram ett kunskapsunderlag om regionens långsiktiga utvecklingsmöjligheter. Statsrådet höll med interpellanten om att det är nödvändigt att bredda bostads- och arbetsmarknadsfrågorna för att klara tillväxten och få en balanserad utveckling i landet. För detta krävs det infrastrukturinvesteringar. Tillväxten i Stockholm – men också tillväxten i Umeå, Luleå och Skåne – har betydelse för hela Sverige.

Jörgen Johansson (c) ställde i december 2003 en fråga (fr. 2003/04:453) till finansminister Bosse Ringholm angående vilka åtgärder finansministern avsåg att vidta för att medverka till att göra Mälardalen till en fungerande och integrerad bostads- och arbetsmarknad. Enligt finansministern avsåg regeringen att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av reglerna om avdrag för ökade levnadsomkostnader vid dubbel bosättning. I detta upp-

drag skall ingå att lämna förslag till förändringar i avdragsmöjligheterna, vilket kan leda till en ökad rörlighet på arbetsmarknaden och i övrigt förstärka den regionala utvecklingspolitiken.

I det svenska ordförandeprogrammet för det nordiska regionalpolitiska samarbetet avseende år 2003 betonades vikten av att ytterligare utveckla arbetet med att öka kunskaperna om städernas roll för den regionala utvecklingen, särskilt i det nordiska perspektivet. Ett förslag till närmare utredning om städernas betydelse ur ett europeiskt och ett nordiskt perspektiv har under hösten 2003 behandlats, bl.a. vid ett möte med de nordiska regionalministrarna. Nordregio (ett centrum för forskning m.m., inrättat av Nordiska ministerrådet) har därefter fått i uppdrag att närmare föreslå hur en sådan utredning bör genomföras.

Utskottets ställningstagande

Tillväxten i Sverige är beroende av alla regioners samlade utveckling och av att alla regioners särskilda möjligheter tas till vara. Storstadsregionerna har på samma sätt som andra regioner sina specifika förutsättningar för utveckling. Det är på den lokala och regionala nivån som behoven kan identifieras och förutsättningar för utveckling skapas. Statens viktigaste roll är att skapa goda förutsättningar för en sådan process. Utskottet vill sammanfattningsvis erinra om sitt tidigare framförda synsätt att tillväxt och goda levnadsvillkor med trygghet, jämlikhet och jämställdhet inte ingår i ett s.k. nollsummespel, där en uppgång för en region motsvaras av en nedgång för en annan region. En tillväxtregion kan tvärtom förväntas ”spilla över” utvecklingsmöjligheter till närliggande regioner.

Den samlade avstämning och utvärdering som nu har gjorts av den hitillsvarande storstadspolitiken i regeringens skrivelse om lokalt utvecklingsarbete i storstäderna behandlas nu av socialförsäkringsutskottet. Den ovan nämnda initierade utredningen om utvärdering av lokala utvecklingsavtal innebär att framsteg kan göras när det gäller att omvandla gjorda erfarenheter till kunskap i ett nationellt perspektiv. Utskottet noterar att ett jämställdhetsperspektiv skall anläggas i utredningen. Det kan också förutsättas att tillväxtaspekterna kommer att beröras i utredningen.

Samtidigt bör det noteras att tillväxtarbetet inom ramen för storstadspolitiken gäller hela storstadsregionerna och inte bara för de stadsdelar som omfattas av lokala utvecklingsavtal. Liksom tidigare anser utskottet att förhållandet och erfarenhetsutbytet mellan den regionala utvecklingspolitiken och storstadspolitiken är av stort intresse.

När det gäller regionförstoring har det visat sig att större regioner med mer differentierad näringsstruktur har större förmåga att möta konjunkturnedgångar än mindre regioner som är beroende av ett fåtal branscher. Såväl arbetsgivare som arbetstagare kan ha fördelar av en regionförstoring. Förutsättningarna för att åstadkomma regionförstoring varierar dock i olika delar av landet beroende på avstånd, befolkningsstorlek och kommunikationssystem.

Vidare kan det – som ovan redovisats – finnas vissa frågetecken inom området för social hållbarhet, bl.a. jämställdhet, om arbetspendlingen blir allt längre och ökar i volym.

Med hänvisning till vad som anförts avstyrks motionerna i aktuella delar.

Östersjöfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör med hänvisning till den pågående utvecklingen och till behovet av att invänta kommande beredningsarbete avslå motionsyrkanden om Östersjöfrågor.

Motionerna

I motion 2003/04:N260 (s) framförs uppfattningen att Östersjöområdet utgör ett av Europas mest spännande områden med Gotland i centrum. Ett särskilt Östersjöcentrum kan enligt motionärerna stärka tillväxten både i Sverige och i Östersjöområdet. Från geografisk och historisk synpunkt är det naturligt att placera ett Östersjöcentrum på Gotland.

Argumenten för en etablering av ett särskilt Östersjöcentrum är mycket starka och av stor betydelse för Sverige enligt vad som sägs i motion 2003/04:N396 (s). Vid lokaliseringsbeslut om ett sådant centrum bör uppmärksammas att Norrköping och Östergötland har unika fördelar, bl.a. när det gäller Norrköpings hamn.

I motion 2003/04:N317 (m) hävdas att utvecklingen inom EU kommer att medföra ökad handel inom Östersjöregionen. Enligt motionären är en lokalisering mitt i Östersjön, dvs. på Gotland, det bästa och mest naturliga valet, med hänsyn till såväl den svenska historien som näringspolitiska och regionalpolitiska synpunkter.

I motion 2003/04:N410 (fp) framhålls att Stockholm med sitt läge både mitt i Norden och mitt i Östersjöområdet har goda möjligheter att bli det nav som en framgångsrik Östersjöutveckling behöver.

Kalmar län bör bli centrum för ett Östersjösamarbete, anfördes det i motion 2003/04:N332 (kd). Verksamheten vid Baltic Business School i Kalmar bör byggas ut till ett kunskapscentrum med internationell prägel.

Vissa kompletterande uppgifter

I regeringsförklaringen i september 2003 anförde statsminister Göran Persson att de nya tillväxtpöjligheterna i Östersjöregionen skall tas till vara. För att stärka svenskt näringslivs position och möjligheter att bedriva handel i regionen kommer ett särskilt Östersjöcentrum att etableras. Vidare informerade statsministern om att den svenska handelsrepresentationen skall byggas ut och

förstärkas i hela regionen. En offensiv satsning på stöd och rådgivning till företag med intresse och potential för handel med Östersjöländerna skall göras enligt statsministern.

På en fråga (fr. 2003/04:58) från Marietta de Pourbaix-Lundin (m) svarade näringsminister Leif Pagrotsky i oktober 2003 att det är angeläget att satsningen på ökad handel och fler affärer mellan svenska företag och företag i EU:s nya medlemsstater intensifieras. En del i denna satsning är etablerandet av ett särskilt Östersjöcentrum. Dess utformning och uppgifter bereds enligt näringsministern inom Regeringskansliet. Han ansåg därför att det är för tidigt att ta ställning till centrumets lokalisering. Den funktion som skall inrättas måste kunna bedriva sitt arbete i mycket nära samspel med de aktörer som redan är engagerade i näringslivsfrämjande verksamhet i Östersjöregionen.

Frågan om ett särskilt Östersjöcentrum bereds alltså inom Regeringskansliet. Ambassadör John-Christer Åhlander har genom beslut i Regeringskansliet (Utrikesdepartementet) i slutet av oktober 2003 fått i uppdrag att genomföra en utredning som skall resultera i förslag avseende utformning och hantering av framtida insatser för näringslivsutveckling i Östersjöregionen. En redovisning av uppdraget skall ske i en skriftlig rapport senast den 1 mars 2004.

Nutek rapporterar att Östersjöregionens tillväxtpotential har uppmärksamats i de tidigare regionala tillväxtavtalen. Regeringen beslöt därför att 105 miljoner kronor från Östersjömiljard 2 skall användas för att stimulera näringslivsutvecklingen i Östersjöregionen med syfte att öka det svenska näringslivets aktivitet i regionen. Målsättningen är att främja svensk tillväxt och öka handelsutbytet mellan länder och regioner runt Östersjön.

Inom programmet Näringslivsutveckling i Östersjöregionen 2000–2003 har Nutek uppdragits att fördela resurserna på tillväxtfrämjande projekt utifrån regionernas tillväxtavtal. Projekten skall ingå i något av följande temaområden och bör helst omfatta fler än ett län: miljöteknik och miljödriven tillväxt, hälso- och sjukvård, turism, livsmedel, kunskap och kompetens, IT och affärs- och marknadsutveckling.

Näringslivsutveckling i Östersjöregionen avser samarbetsprojekt mellan svenska aktörer och länderna Estland, Lettland, Litauen, Polen samt att antal ryska regioner. Projekten får inte vara av biståndskaraktär. Målsättningen är att insatserna skall stimulera tillväxt och sysselsättning i Sverige. Projektens inriktning är av karaktären förstudier, kontaktmässor, mentorskap och nätverksaktiviteter. Vid slutet av år 2003 hade 76 projektansökningar bifallits (inga nya ansökningar kommer att behandlas). Projektaktiviteterna skall vara avslutade senast i mars 2005.

I detta sammanhang kan redovisas att verksamheten kring Östersjömiljard 2 på regeringens uppdrag har granskats av Statskontoret, som i början av år 2004 har presenterat rapporten Östersjömiljard 2 – mer än företagsfrämjande (2004:3). Statskontoret drar bl.a. slutsatsen att programmet i någon mån bidragit till att stödja det svenska näringslivet i Östersjöregionen. Vidare anser

Statskontoret att programmet hade vunnit i både tids- och kostnadseffektivitet om Östersjömiljardsekretariatet hade styrt mer aktivt i stället för att främst koncentrera arbetet till de administrativa funktionerna.

Agenda 21 för Östersjöregionen, Baltic 21, är ett långsiktigt mellanstatligt samarbete i Östersjöregionen med syfte att nå en hållbar utveckling. Arbetet omfattar Danmark, Estland, Finland, Island, Lettland, Litauen, Norge, Polen, Tyskland, Ryska Federationens nordvästra del och Sverige samt EU. Verksamheten är uppdelad i nio sektorer, vilka betraktas som avgörande för den ekonomiska och miljömässiga utvecklingen i regionen. Sektorerna omfattar näringsliv, jordbruk, energi, fiske, skog, turism, transporter, utbildning och fysisk planering. Baltic 21 Näringsliv är en satsning för att stimulera svenskt näringsliv att bidra till att uppnå en hållbar utveckling i samarbete med övrigt näringsliv i Östersjöregionen. I Sverige har Näringsdepartementet gett Nutek i uppdrag att leda arbetet inom Baltic 21 Näringsliv. Medel från Östersjömiljard 2 kan ges som finansiellt stöd till projekten men utgår inte automatiskt.

Inom gemenskapsinitiativet Interreg IIIB Östersjön inom EG:s strukturfonder 2000–2006 har hittills 49 Östersjöanknutna projekt beviljats, varav 47 har svenskt deltagande. Projekten berör samarbete mellan kommuner och regioner i olika länder på ett stort antal områden som exempelvis transport- och kommunikationssystem, turism, miljöfrågor, stadsplanering, livsmedelsförsörjning, skogsindustri, kulturarv, ekosystem, högteknologi och industriell utveckling.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets uppfattning är det av stort värde att Östersjöregionen får en hållbar utveckling. En sådan utveckling innebär att politiken skall bidra till att nuvarande och kommande generationer kan erbjudas sunda ekonomiska, sociala och ekologiska förhållanden. Hållbar tillväxt är tillväxt som bidrar till hållbar utveckling. EU:s utvidgning i Östersjöregionen är naturligtvis ett stort steg i detta sammanhang.

Som framgår ovan har långsiktiga och stora satsningar gjorts eller inletts i fråga om Östersjöområdets utveckling. Inom kort kommer att redovisas förslag om utformning och hantering av framtida insatser för näringslivsutveckling i Östersjöregionen. Med hänsyn till Östersjöregionens potential ser utskottet positivt på att ett Östersjöcentrum eller motsvarande etableras. Till skillnad från uppfattningen i vissa motionsyrkanden vill emellertid utskottet invänta en sedvanlig beredning av frågorna innan ställning kan tas till uppgifter och lokalisering av ett Östersjöcentrum.

Därmed avstyrker utskottet här aktuella motionsyrkanden.

Utvecklingen i län och regioner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner som är inriktade på utvecklingen i specifika landsdelar. Statliga åtgärder som begärs för olika delar av landet bör prövas inom ramen för den generella politik som beslutas av riksdag och regering.

Motionerna och vissa kompletterande uppgifter

De motioner som berör åtgärder i särskilda län eller regioner har förtecknats i bilaga 2, tillika med vissa kompletterande uppgifter och hänvisningar till ytterligare information om de frågor som tas upp i respektive motion.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill peka på att den regionala utvecklingspolitiken enligt de gällande målen skall inriktas på att uppnå en hållbar regional utveckling i alla delar av landet. Målet för den politik som förs är väl fungerande och hållbara lokala arbetsmarknadsregioner med en god servicenivå i alla delar av landet. Utskottet konstaterar att de regionalpolitiska problemen inte kan lösas enbart genom de åtgärder som vidtas inom utgiftsområde 19 Regional utveckling. Insatser krävs inom många olika politikområden, såsom exempelvis arbetsmarknads-, närings-, utbildnings- och kommunikationsområdena.

Riksdagen beslutade för ett par år sedan i enlighet med förslagen i propositionen om en politik för tillväxt och livskraft i hela landet (prop. 2001/02:4, bet. 2002/03:NU4). Ett genomförande av de förslag som då beslutades kommer att få återverkningar för bygder och regioner i hela landet.

Utskottets principiella uppfattning är att åtgärder och insatser som begärs för olika delar av landet skall prövas inom ramen för de möjligheter som av riksdag och regering anförtros de regionala organen samt i förekommande fall Nutek, Glesbygdsverket, Vinnova m.fl. Även EG:s strukturfondsstöd bör nämnas i detta sammanhang.

Beträffande vissa yrkanden hänvisas endast till det riksdagsutskott som har behandlat eller kommer att behandla likartade frågor som den aktuella motionsfrågan.

Mot denna bakgrund avstår utskottet från att i detta sammanhang göra en mer detaljerad bedömning av de här aktuella motionsyrkandena, vilka med det sagda avstyrks.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Vissa bakgrundsfrågor, punkt 1 (c)

av Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:N328 yrkande 30 och avslår motionerna 2003/04:N225 yrkande 1, 2003/04:N237 och 2003/04:N383.

Ställningstagande

Inledningsvis vill jag understryka att goda allmänna villkor för företagande är en grundläggande förutsättning för att svenska företag skall kunna upprätthålla en internationell konkurrenskraft. Inga åtgärder inom den regionala utvecklingspolitiken kan kompensera ett bristfälligt lokalt näringsklimat. Framför allt de små företagens förutsättningar är eftersatta.

En kraftfull tillväxtpolitik kräver ett antal olika åtgärder. I detta sammanhang vill jag föra fram klusterbildning som en strategi för att uppnå god tillväxt också på en relativt liten arbetsmarknad. Valfungerande kluster kan erbjuda gemensam uppbyggnad och spridning av kunskaper inom produktionsfältet. Att utveckla kluster handlar om att stödja ett system, vilket omfattar kärnproducenterna, deras underleverantörer och andra aktörer. Det är inte fråga om en administrativ process, och perspektivet får inte inskränkas av administrativa indelningar. I linje med vad som föreslås i motion 2003/04:N328 (c) anser jag att klusterutveckling bör stödjas. Därmed tillstyrks den nämnda motionen i denna del. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

2. Regionala tillväxtprogram, punkt 2 (m, fp, kd, c)

av Per Bill (m), Ulla Löfgren (m), Yvonne Ångström (fp), Anne-Marie Pålsson (m), Nyamko Sabuni (fp), Lars Lindén (kd) och Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: MJ474 yrkande 1 och 2003/04: N345 yrkande 2.

Ställningstagande

När det gäller de regionala tillväxtprogrammen anser vi liksom tidigare att större vikt måste läggas vid det lokala perspektivet. Det avgörande är att konkreta åtgärder i syfte att uppnå hållbar utveckling i regionerna diskuteras lokalt. Enligt vår uppfattning utvecklas mångfald och kreativitet bättre inom ramen för lokala initiativ; t.ex. står kommunen och de kommunalt ansvariga närmare problemen än länsstyrelserna och staten.

Inför starten av de nya tillväxtprogrammen anser vi i likhet med uppfattningen i motion 2003/04: N345 (kd) att näringslivet och särskilt de små företagen måste bli mer delaktiga i programmets genomförande. De små företagen är nämligen mycket viktiga aktörer för att uppnå den önskade utvecklingen. Det förefaller dock som om aktiva företagare känner sig främmande inför kulturen och arbetsformerna kring tillväxtprogrammen.

Vidare måste – såsom föreslås i motion 2003/04: MJ474 (c) – miljöperspektivet beaktas i tillväxtprogrammets olika delar redan från start. För att tillväxtarbetet skall styra mot en hållbar samhällsutveckling krävs att även den sociala dimensionen, bl.a. jämställdhetsperspektivet, integreras från början.

Vad som här har anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed tillstyrks motionerna 2003/04: MJ474 (c) och 2003/04: N345 (kd) i berörda delar.

3. Kapitalförsörjning, punkt 3 (m, fp, kd, c)

av Per Bill (m), Ulla Löfgren (m), Yvonne Ångström (fp), Anne-Marie Pålsson (m), Nyamko Sabuni (fp), Lars Lindén (kd) och Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: N218, 2003/04: N305, 2003/04: N328 yrkande 11 och 2003/04: N330 yrkande 1 och avslår motionerna 2003/04: N283, 2003/04: N386, 2003/04: N400 och 2003/04: N414 yrkande 7.

Ställningstagande

Vi vill betona att frågan om kapitalförsörjningen är av central betydelse inom den regionala utvecklingspolitiken – liksom inom näringspolitiken i stort. En effektivt fungerande kapitalmarknad är en grundförutsättning för skapandet av nya företag och för tillväxt i befintliga företag.

Enligt vår uppfattning är kapitalförsörjningen ett särskilt stort problem i glesbygden, där låga fastighetsvärden innebär en brist på realsäkerhet för t.ex. en företagare som har behov av att låna pengar till en investering. Trots att problemen har varit uppenbara under flera år har regeringen inte vidtagit åtgärder förrän i ett alldeles för sent skede. Nu måste kraftansträngningar göras för att förbättra tillgången på riskvilligt kapital, även till företagande med samverkan mellan privat/ideell och offentlig sektor.

Kreditgarantiföreningar, som är en ganska ny företeelse i Sverige, kan enligt vår mening ha en viktig funktion. Verksamheten har emellertid inte fått något större genomslag ännu. Ett snabbare och mer bestämt statligt stöd skulle ha kunnat medföra en påskyndad utveckling. Med hänsyn till angelägenheten av att frågorna om riskkapitalförsörjningen på landsbygden verkligen blir lösta, bör samtliga aspekter av kreditgarantiverksamheten belysas i enlighet med vad som anförs i motionerna 2003/04:N330 (kd) och 2003/04:N218 (kd).

Regeringens senfärdighet har också drabbat utvecklingen av statliga kreditgarantier i glesbygd. Redan den regionalpolitiska utredningen (SOU 2000: 87) hade uppmärksammat kapitalförsörjningsproblemen och bristerna i fråga om kreditgarantier. Sedan utredningen redovisade sina förslag har förutsättningarna för företagen att få lån ytterligare försämrats. Utrednings- och beredningsarbetet angående kreditgarantier måste nu påskyndas så att riksdagen snarast får ett förslag att behandla. I likhet med uppfattningen i motionerna 2003/04:N305 (c) och 2003/04:328 (c) anser vi att detta bör ges regeringen till känna.

4. Återförande av vattenkraftsmedel, punkt 4 (kd, v, c, mp)

av Ingegerd Saarinen (mp), Lennart Beijer (v), Lars Lindén (kd) och Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2003/04:N206, 2003/04:N220, 2003/04:N245, 2003/04:N264, 2003/04:N270, 2003/04:N315, 2003/04:N328 yrkande 27, 2003/04:N335 yrkande 6 och 2003/04:N336 yrkande 3.

Ställningstagande

Flera regioner som har vattenkraft av betydelse inom sina gränser sviktar i dag under ekonomiska problem, ofta i samband med utflyttning av företag och personer. För att stoppa och på sikt vända denna utveckling behöver dessa regioner särskilda insatser för att kunna utvecklas utifrån sina egna förutsättningar. Bland annat råder det brist på riskkapital.

Såsom framgår av här behandlade motioner är det hög tid att vattenkraftskommunerna får en rimlig ersättning för de ingrepp och den exploatering som utbyggnaden inneburit. I Norge har stortinget i bred enighet slagit fast att vattenkraften är en nationell resurs med stark lokal tillhörighet. Denna grundsyn har lett till levande bygder och framtidstro i många landsbygds- och fjällkommuner i vårt västra grannland. Enligt vår mening bör en utredning få i uppdrag att skapa en modell för återförande av medel som genereras av vattenkraften till regional och lokal nivå. Regeringen bör därefter återkomma till riksdagen i frågan.

Samtidigt som vi är positivt inställda till en mer flexibel användning av bygdemedlen kan detta inte tas till intäkt för att underlåta att utreda en modell för återförande av vattenkraftsmedel enligt ovan.

Med ett beslut i riksdagen i enlighet med detta ställningstagande tillgodoses i väsentlig mån förslagen i motionerna 2003/04:N220 (kd), 2003/04:270 (kd), 2003/04:N264 (v), 2003/04:N206 (c), 2003/04:N245 (c, fp, kd, v, mp), 2003/04:N315 (c), 2003/04:328 (c), 2003/04:N336 (c) och 2003/04:N335 (mp).

5. Landsbygds- och skärgårdsfrågor, punkt 5 (m, fp, kd, c)

av Per Bill (m), Ulla Löfgren (m), Yvonne Ångström (fp), Anne-Marie Pålsson (m), Nyamko Sabuni (fp), Lars Lindén (kd) och Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:N329 yrkande 28 och avslår motionerna 2003/04:N249 yrkande 3, 2003/04:N289 yrkande 2, 2003/04:N336 yrkande 6, 2003/04:N338 yrkande 4 och 2003/04:N356.

Ställningstagande

I likhet med uppfattningen i motion 2003/04:N329 (c) anser vi att Sveriges tillväxt är direkt beroende av potentialen i regionerna. Bidraget till tillväxten sker genom att företagen i hela Sverige blir mer lönsamma och att fler människor går från arbetslöshet till sysselsättning. Politiken måste utformas i enlighet med de olika regionernas förutsättningar. Vidare är det viktigt att slå

fast att lokala och regionala organ har ett bättre beslutsunderlag än centrala myndigheter och att större effektivitet kan uppnås om beslut kan fattas på rätt nivå.

För att skapa livskraft i hela Sverige måste vissa grundförutsättningar föreliggja såsom framkomliga vägar året runt, ett utbyggt bredbandsnät, bra utbildning, decentraliserad forskning, närhet till sjukvård m.m.

Tillväxt kommer emellertid inte varaktigt kunna skapas genom bidrag och stöd. I stället bör det kommunala statsbidrags- och utjämningsystemet ändras.

När det gäller strandskyddet vill vi understryka vikten av att denna fråga kan lösas. Förbudet mot strandnära bebyggelse har medfört svårigheter för människor som vill bosätta sig nära en insjö eller ett vattendrag. Det finns i Sverige mycket obebyggd tillgänglig strandmark med restriktioner för byggnad. Detta är ett problem för stora delar av glesbygden. En ökad möjlighet att bygga strandnära i glesbygden skulle höja attraktiviteten och stimulera till inflyttning. Samtidigt behövs en lagstiftning som skyddar flora och fauna samt garanterar tillgången till bad- och friluftsliv, särskilt i folktäta områden, men vi anser att det generella förbudet att bygga i närheten av vatten bör avskaffas.

Med hänvisning till vad som anförts bör riksdagen ställa sig bakom motion 2003/04:N329 (c) i denna del. Övriga motionsyrkanden bör avslås.

6. Utlokalisering av statlig verksamhet, punkt 6 – motiveringen (fp, kd)

av Yvonne Ångström (fp), Nyamko Sabuni (fp) och Lars Lindén (kd).

Ställningstagande

När det gäller lokalisering av statliga myndigheter m.m. delar vi den uppfattning som kommer till uttryck i flera av de här aktuella motionerna, nämligen att syftet med riktlinjerna inte uppnås. Till exempel är det fullt möjligt att placera nya myndigheter utanför Stockholm men i stadens omedelbara närhet. Misstanken att reglerna kringgås kan inte undvikas.

Lokaliseringen av statliga myndigheter är onekligen en viktig framtidsfråga och det måste bli självklart att ta till vara möjligheten att lokalisera fler statliga arbeten utanför Stockholm. En sådan politik medför inte bara ökat inflytande utan också ett större utbud av kvalificerade arbetstillfällen och ett ökat skatteunderlag. Vi förutsätter i linje med önskemålet i motion 2003/04:N231 (fp) att de samhällliga och samhällsekonomiska konsekvenserna av koncentrationen av statliga verk och styrelser till Stockholmsområdet utreds.

Med det anförda avstyrks samtliga här aktuella motionsyrkanden.

7. **Utlokalisering av statlig verksamhet, punkt 6 (v, c, mp)**

av Ingegerd Saarinen (mp), Lennart Beijer (v) och Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 7. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2003/04:N299, 2003/04:N328 yrkandena 31 och 33 och 2003/04:N335 yrkande 4 och avslår motionerna 2003/04:N201, 2003/04:N213, 2003/04:N214, 2003/04:N217 yrkandena 1 och 2, 2003/04:N221 yrkandena 1–3, 2003/04:N231 yrkandena 1 och 2, 2003/04:N244 yrkandena 1 och 2, 2003/04:N255 yrkande 2, 2003/04:N301, 2003/04:N332 yrkande 7, 2003/04:N336 yrkande 2, 2003/04:N377, 2003/04:N379, 2003/04:N387 och 2003/04:N402.

Ställningstagande

I enlighet med uppfattningen i bl.a. motionerna 2003/04:N299 (v) och 2003/04:N328 (c) anser vi att de gällande principerna för utlokalisering av statliga myndigheter även fortsättningsvis bör tillämpas. Tyvärr följs inte alltid de fastlagda principerna, varför resultaten av den förda politiken är alltför blygsamma. Därför bör en ny och mer kraftfull metodik användas för att nå målen. I första hand krävs att regeringen lägger fast en långsiktig och strategisk plan för omlokalisering av statlig verksamhet. Det måste beaktas att ny- och omlokalisering både kan vara ett verktyg för att främja en myndighetsutveckling och ett verktyg i arbetet för regional utveckling. Besluten måste föregås av kartläggningar, analyser och bedömningar av konsekvenserna för de regioner som tappar arbetstillfällen liksom för de regioner som tillförs arbetstillfällen. Stor hänsyn måste visas de anställda och deras familjer i en omlokaliseringssituation. Med hänsyn till att befolkningen bör kunna ställa samma effektivitetskrav på en myndighet som omlokaliseras och med hänsyn till att de berörda familjerna har att ta ställning till svåra frågor om medflyttning, bostad och arbetstillfälle för övriga vuxna i familjen, bör en nationell plan för omlokalisering omspänna en tioårsperiod. Under den kommande tioårsperioden är det fullt realistiskt att flytta ut tiotusentals statliga årsarbets-tillfällen från huvudstadsområdet till andra regioner.

Med ett beslut i riksdagen i enlighet med detta ställningstagande tillgodoses väsentligen kraven i motionerna 2003/04:N299 (v), 2003/04:N328 (c) och 2003/04:N335 (mp) i aktuella delar. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

Särskilt yttrande

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttrande. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Vissa bakgrundsfrågor, punkt 1 (m, fp, kd)

Per Bill (m), Ulla Löfgren (m), Yvonne Ångström (fp), Anne-Marie Pålsson (m), Nyamko Sabuni (fp) och Lars Lindén (kd) anför:

Vi anser att tillväxtfrågorna är ytterst väsentliga. Goda allmänna villkor för företagande är en grundläggande förutsättning för att svenska företag skall kunna upprätthålla en internationell konkurrenskraft. Inga åtgärder inom den regionala utvecklingspolitiken kan kompensera ett bristfälligt lokalt näringsklimat. Framför allt de små företagens förutsättningar är viktiga. Däremot är vi starkt skeptiska till selektiva företagsstöd i olika former.

När det gäller regionalpolitiken vill vi prioritera de insatser som är viktiga för människor som bor i glesbygd. Vi anser att åtgärder för att minska avståndshandikappen och för att en godtagbar servicenivå skall kunna upprätthållas är de viktigaste. Det gäller bl.a. stöd till kommersiell service, goda kommunikationsmöjligheter, sänkta arbetsgivaravgifter och transportstöd.

En angelägen regionalpolitisk insats skulle vara att lagar och regler ses över. Många lagar och regler, t.ex. i fråga om miljöbalken och plan- och bygglagen, gäller likformigt över hela landet, trots att förhållandena i glesbygd avviker kraftigt från förhållandena i våra storstäder. Det bör kunna göras vissa lättnader just i glesbygd.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2003

2003/04:Kr389 av Arne Kjörnsberg m.fl. (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stärka den regionala klusterutvecklingen.

2003/04:MJ474 av Maud Olofsson m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tidigt integrera miljöperspektivet i de regionala tillväxtprogrammen samt förstärka den sociala aspekten för att nå en hållbar utveckling.

2003/04:N201 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utlokalisering av statlig verksamhet från det överhettade Stockholm.

2003/04:N206 av Kenneth Johansson och Viviann Gerdin (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om återförande av pengar från vattenkraftsproduktionen till kommuner och regioner där den produceras.

2003/04:N213 av Ulf Sjösten (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att nationella miljöteknikcentrum bör förläggas till Västra Götaland.

2003/04:N214 av Torsten Lindström (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lokalisera statliga myndigheter och arbetstillfällen till Västerås.

2003/04:N217 av Agne Hansson (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om riksdagens målsättning att låta regionalpolitiska hänsyn påverka besluten när olika verksamheter skall placeras.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om målsättningen att inom den kommande femårsperioden utlokalisera minst fem statliga myndigheter och verk till Kalmar län motsvarande 2 000 årsarbetstillfällen.

2003/04:N218 av Erling Wälivaara (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om riskkapitalförsörjning för utveckling av landsbygdsföretag.

2003/04:N220 av Erling Wälivaara och Gunilla Tjernberg (båda kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att frågan om återbäring av en del av vattenkraftsvinsterna till de län där vattenkraften produceras skall utredas.

2003/04:N221 av Birgitta Sellén (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utlokalisering av statliga jobb till Västernorrlands län.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att placera Rakelmyndigheten (med start den 1 januari 2004) i Sollefteå.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen skall verkställa utlokaliseringen av de statliga jobben till Sollefteå, som utlovades vid försvarsuppgörelsen.

2003/04:N225 av Christer Nylander m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en särskild skrivelse om regionernas växtkraft bör framläggas i samband med budgetpropositionen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en vitbok för Öresundsintegrationen.

2003/04:N231 av Eva Flyborg m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nyetablering, utlokalisering eller avknoppning av statliga styrelser, myndigheter eller verk.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en utredning om de samhälleliga konsekvenserna av koncentrationen av statliga verk och styrelser till Stockholmsområdet bör tillsättas.

2003/04:N233 av Christer Engelhardt och Lilian Virgin (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om insatser för att utveckla Gotland.

2003/04:N235 av Johan Linander (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kraftfullt påskynda arbetet för att undanröja hinder för integration, företagande och utveckling i Öresundsregionen.

2003/04:N237 av Hans Stenberg och Kerstin Kristiansson Karlstedt (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kollektivavtal vid företagsetableringar.

2003/04:N244 av Håkan Larsson (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att nytillkommande statlig verksamhet i första hand skall lokaliseras utanför Stockholm.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en omfattande omlokalisering av statliga verk, myndigheter och bolag från huvudstadsregionen till andra delar av landet.

2003/04:N245 av Håkan Larsson m.fl. (c, fp, kd, v, mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en utredning om återförande av pengar från vattenkraftsproduktionen till kommuner/regioner där produktionen sker.

2003/04:N249 av Lars Wegendal (s):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen i övrigt anförs om de mindre tätorternas situation.

2003/04:N255 av Jörgen Johansson (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en översyn av statens etableringspolitik för myndigheter och övriga statliga verksamheter.

2003/04:N260 av Lilian Virgin och Christer Engelhardt (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett särskilt Östersjöcentrum med placering på Gotland.

2003/04:N262 av Kenneth Lantz (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbättrade förutsättningar för integrationsarbetet i Öresundsregionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att skyndsamt presentera konkreta förslag om regionens regler för socialförsäkringarna och skatterna.

2003/04:N264 av Gunilla Wahlén m.fl. (v):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om hur en del av vattenkraftsvinsterna skall kunna återföras till de vattenkraftsproducerande regionerna enligt vad i motionen anförs.

2003/04:N270 av Ulrik Lindgren (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att frågan om återbäring av en del av vattenkraftsvinsterna till de län där vattenkraften produceras utreds.

2003/04:N283 av Ola Sundell (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kreditgarantier.

2003/04:N288 av Runar Patriksson och Anita Brodén (båda fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om människors rätt att bo där de vill.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om gränshinder i regelsystemet för gränsgångare beträffande arbete, tjänster, arbetsmarknadsförsäkringar, sjukförsäkringsförmåner och varor mellan Sverige och övriga nordiska länder.

2003/04:N289 av Margareta Andersson och Birgitta Carlsson (båda c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de statliga bolagens service på landsbygden bör förbättras.

2003/04:N299 av Gunilla Wahlén m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en nationell plan för lokalisering av statliga verk och myndigheter.

2003/04:N301 av Anneli Särnblad Stoors m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att öka den regionalpolitiska betydelsen i beslut om förläggning av myndigheter i landet.

2003/04:N305 av Håkan Larsson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statens ansvar för kapitalförsörjning i glesbygd och stöd till kreditgarantiföreningar som en möjlig väg att gå för att förbättra försörjningen av kapital.

2003/04:N310 av Joe Frans (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att begreppet storstads- eller urbanpolitik bör definieras utifrån ett bredare perspektiv samt med hänsyn till tillväxtperspektivet.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om långsiktighet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en ökad grad av samverkan är nödvändig mellan insatser på lokal, regional och nationell nivå.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att även samverkan mellan olika politikområden och olika kommunala, regionala och nationella myndigheter är en grundläggande förutsättning för framgång, inte minst på det lokala planet.

2003/04:N315 av Birgitta Sellén och Sven Bergström (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda en modell för återföring av delar av resurserna som genereras av vattenkraften till regional och lokal nivå.

2003/04:N317 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Östersjöcentrum bör placeras på Gotland.

2003/04:N325 av Sven Gunnar Persson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en storstadspolitik för Stockholm – Mälardalsregionen (Stockholm, Södermanland, Uppsala, Västmanland och Örebro) inom alla berörda politikområden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en regionförstoring till fem län (Stockholm, Södermanland, Uppsala, Västmanland och Örebro).
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en Mälardalsberedning.

2003/04:N328 av Maud Olofsson m.fl. (c):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utredningen om kreditgarantier för landsbygden måste påskyndas så att riksdagen snarast får ett förslag att behandla.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda en modell för återföring av delar av de resurser som genereras av vattenkraften till regional och lokal nivå.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stödja utvecklingen av kluster.
31. Riksdagen begär att regeringen följer tagna riksdagsbeslut och överväger annan lokaliseringssort än Stockholm i varje enskilt fall av ny- eller ombildning av statliga myndigheter.

33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en utflyttning av 50 000 statliga årsarbetstillfällena från huvudstadsområdet till andra regioner är en fullt realistisk målsättning under den kommande tioårsperioden.

2003/04:N329 av Maud Olofsson m.fl. (c):

28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att vissa grundförutsättningar såsom bra utbildning, decentraliserad forskning, väl utbyggd infrastruktur, närhet till sjukvård m.m. är en förutsättning för tillväxt i hela landet.

2003/04:N330 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om riskkapitalförsörjning för utveckling av landsbygdsföretag.

2003/04:N332 av Chatrine Pålsson (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om fortsatta satsningar på Kalmar län som turistlän.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Kalmar län blir centrum för Östersjösamarbete.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om förenklad byråkrati för nya företagare och fler statliga jobb till länet, särskilt norra länsdelen.

2003/04:N335 av Ingegerd Saarinen och Lotta N Hedström (båda mp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om starkare styrning av statliga verk och att tydligare direktiv skall krävas av statliga verk och bolag för att dessa inte skall överge mindre orter och glesbygd.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vattenkraften.

2003/04:N336 av Birgitta Sellén m.fl. (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att flytta ut statliga arbetstillfällena till Norrland.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att återlämna mer pengar till kommunerna.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skapa bättre förutsättningar för att flytta till Norrland.

2003/04:N338 av Rosita Runegrund och Sven Brus (båda kd):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Vägverkets och Glesbygdsverkets samlade ansvar för att utarbeta förslag om enhetliga regler för färjetrafiken.

2003/04:N341 av Marietta de Pourbaix-Lundin m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av åtgärder för att främja fortsatt tillväxt i Stockholmsregionen.

2003/04:N345 av Lars Lindén m.fl. (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillväxtavtalen/tillväxtprogrammen.

2003/04:N349 av Monica Green m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av tillväxt i hela Västsverige.

2003/04:N356 av Håkan Larsson och Sven Bergström (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att förankra nya statliga verk och myndigheter i den svenska verkligheten.

2003/04:N357 av Luciano Astudillo m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att arbetet för att undanröja de kvarvarande hindren för integrationen mellan Danmark och Skåne måste påskyndas och intensifieras.

2003/04:N359 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Grensetjänsten.

2003/04:N363 av Runar Patriksson (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för fler jobb och företag i Värmland.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om infrastruktur i Värmland, som vägar farbara året om, järnväg, flyg, båt och IT.

2003/04:N367 av Kent Härstedt (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om integrationsarbetet i norra Öresund.

2003/04:N368 av Stefan Attefall m.fl. (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en satsning på att utveckla Stockholmsregionen som en motor för hela Sveriges utveckling.

2003/04:N375 av Anders Sundström och Maria Öberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett kunskapscentrum för bil- och komponenttestverksamheten i Norrlands inland.

2003/04:N377 av Gunnar Sandberg och Marie Nordén (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om omlokalisering av statlig verksamhet.

2003/04:N379 av Sven Bergström och Kenth Högström (c, s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en rimligare geografisk lokalisering av statliga verk och myndigheter.

2003/04:N383 av Anders Sundström m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en kraftfull regional utvecklingspolitik.

2003/04:N386 av Göran Norlander och Agneta Lundberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om regionala riskkapitalbolag, eller fonder.

2003/04:N387 av Birgitta Ahlqvist och Lennart Klockare (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utlokalisering av statliga verk.

2003/04:N396 av Billy Gustafsson och Louise Malmström (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om etablering och lokalisering av ett särskilt Östersjöcentrum.

2003/04:N400 av Anders Sundström och Kristina Zakrisson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om investerings- och rörelsekapital för små och medelstora företag i glesbygd.

2003/04:N401 av Anders Sundström m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetsmarknad i Norrbottens inland.

2003/04:N402 av Kristina Zakrisson och Lennart Klockare (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det regionalpolitiska ansvaret inom statlig verksamhet.

2003/04:N404 av Kerstin Kristiansson Karlstedt och Göran Norlander (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om försvarsbeslutets konsekvenser för sysselsättningen i Sollefteå.

2003/04:N405 av Niclas Lindberg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade tillväxtmöjligheter för Stockholmsregionen.

2003/04:N410 av Martin Andreasson m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Stockholmsregionens roll för kontakterna med Östersjöregionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av fler poliser i Stockholms län.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge polisen i Stockholms län resurser för att omgående kunna anställa 500 tjänstemän som kan ta över administrativa uppgifter från polisutbildade tjänstemän.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bevakning av idrottsevenemang med mera.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om småföretagares möjligheter till försäkringar.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om brottslighet med politiska förtecken i Stockholmsregionen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om turismnäringen i Stockholmsregionen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nationalscener och nationella museer i Stockholmsregionen.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av en ny småföretagarpolitik för att skapa fler jobb i bl.a. servicesektorn i Stockholms län och i synnerhet i skärgården.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att fler grönområden i Storstockholm behöver skydd som t.ex. naturreservat.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om miljölotsar på fartyg och sanktioner mot rederier som överträder miljöbestämmelserna i svenska vatten.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över vistelsebegreppet i socialtjänstlagen vad gäller vilken kommun som skall betala för hemtjänst m.m. på semesterorterna.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en bättre kollektivtrafik i Stockholms län.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Stockholms län måste få en rättvis andel av statsbidragen till investeringar i vägar och kollektivtrafik.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att öka kapaciteten över Mälar-Saltsjösnittet för både bil- och tågtrafiken.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en komplett ringled runt Stockholms innerstad.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att snabbt rusta upp väg 73 mellan Fors och Älgviken.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbyggnad av riksvägarna 77 och 76 i Roslagen.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av tvärförbindelser i Stockholmsregionen, bl.a. Kymplingelänken, Huvudstaleden och Södertörnsleden.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om trängselavgifter i Stockholmsregionen.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en reformerad bostadspolitik för fler bostäder.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om försöksverksamhet i Stockholmsregionen med friare hyresättning vid nyproduktion av hyreslägenheter.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om byggande av studentbostäder på statligt ägd mark.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att börja avveckla fastighetsskatten.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om försöksverksamhet i Stockholmsregionen med skärpt beaktande av konkurrensintresset i den kommunala planprocessen.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en nationell skolpeng och öronmärkta resurser till särskilda insatser för skolor i invandrartäta och segregerade områden.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett generellt bemyndigande för de kommuner i Stockholmsregionen som så önskar att bedriva förnyelseverksamhet på skolans område.

28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att fördelningen av platser på högskolorna skall ske efter studenternas önskemål.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Södertörns högskolas ansökan om att bli universitet.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ett reformerat skatteutjämningsystem som är både tillväxtfrämjande och tar hänsyn till det höga kostnadsläget i Stockholmsregionen.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ny integrationspolitik.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbete mot strukturell diskriminering.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om jobbgaranti och socialbidrag.
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om försöksverksamhet i Stockholmsregionen med förenklade deklarationsregler för småföretag.

2003/04:N414 av Ingegerd Saarinen m.fl. (mp):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förändra lagar för att stimulera människor att bilda kreditgarantiföreningar.

2003/04:N416 av Per Erik Granström m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om regional utveckling i Dalarna.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om internationaliseringens betydelse för regional utveckling.

BILAGA 2

Motioner som berör åtgärder i särskilda regioner och vissa kompletterande uppgifter

LÄN/ REGION	MOTION	ÖNSKADE ÅTGÄRDER	VISSA KOMPLETTERANDE UPPGIFTER
Stockholms län	2003/04:N410 (fp) (yrk. 2)	Fler poliser i Stockholms län.	Se betänkande 2003/04:JuU1, s. 23.
	2003/04:N410 (fp) (yrk. 3)	500 tjänstemän bör anställas vid polisen.	Se betänkande 2003/04:JuU1, s. 23.
	2003/04:N410 (fp) (yrk. 4)	Bevakning av idrottsevenemang bör finansieras av arrangörerna.	Se betänkande 2003/04:JuU1, s. 23.
	2003/04:N410 (fp) (yrk. 5)	Problemet med småföretagares svårigheter att få teckna försäkringar måste lösas.	Svensk Handel har inlett kontakter och samarbete med försäkringsbolagen.
	2003/04:N410 (fp) (yrk. 6)	Brottslighet med politiska förtecken måste uppmärksammas mer av regeringen.	Se betänkande 2003/04:JuU1, s. 23.
	2003/04:N410 (fp) (yrk. 7)	Stockholm bör bli en mer attraktiv besöksregion än i dag.	Planerad behandling i betänkande 2003/04:NU10.
	2003/04:N410 (fp) (yrk. 8)	Nationalscener kan bidra till att öka Sverigeintresset.	Se betänkande 2003/04:KrU1, s. 30.
	2003/04:N410 (fp) (yrk. 9)	Vikten av att skapa en ny småföretagarpolitik för att skapa arbetstillfällen i bl.a. tjänstesektorn betonas.	Se skriftligt svar på fråga 2003/04:412.
	2003/04:N410 (fp) (yrk. 10)	Fler områden måste ges skydd som naturreservat eller på annat sätt skyddas.	Se betänkande 2003/04:MJU3, s. 17.
	2003/04:N410 (fp) (yrk. 11)	Motionärerna vill verka för miljölotsar på alla lastfartyg som trafikerar Östersjön. Sanktioner bör införas mot överträdelser.	Se betänkande 2003/04:MJU7, s. 23.
	2003/04:N410 (fp) (yrk. 12)	Vistelsebegreppet i socialtjänstlagen bör ses över så att boendekommunen och inte semesterkommunen betalar för hemtjänst på semesterorten.	Planerad behandling i betänkande 2003/04:SoU4.
	2003/04:N410 (fp) (yrk. 13)	Kollektivtrafiken måste bli bättre i länet.	Se betänkande 2003/04:TU1, s. 132.
	2003/04:N410 (fp) (yrk. 14)	Stockholm måste få en rättvis andel av statsbidragen till investeringar i vägar och kollektivtrafik.	Se betänkande 2003/04:TU1, s. 31.
	2003/04:N410 (fp) (yrk. 15)	Spår- och vägkapaciteten över Salt- och Mälarsnittet måste ökas.	Se betänkande 2001/02:TU2, s. 52.

LÄN/ REGION	MOTION	ÖNSKADE ÅTGÄRDER	VISSA KOMPLETTERANDE UPPGIFTER
	2003/04:N410 (fp) (yrk. 16)	En ringled runt Stockholms innerstad bör påbörjas omedelbart.	Se yrkande 15.
	2003/04:N410 (fp) (yrk. 17)	Väg 73 mellan Fors och Älgviken måste byggas ut.	Se yrkande 15.
	2003/04:N410 (fp) (yrk. 18)	Utbyggnad av riksvägarna 77 och 76 i Roslagen är angelägen.	Se betänkande 2001/02:TU2, s. 117.
	2003/04:N410 (fp) (yrk. 19)	Bättre tvärförbindelser behövs, bl.a. Kymplingelänken, Huvudstaleden och Södertörnsleden.	Se yrkande 15.
	2003/04:N410 (fp) (yrk. 20)	Trängselavgifter bör vara en kommunal och regional fråga och inte en statlig trängselskatt.	Aviserad proposition om vissa trängselskattefrågor under våren 2004. Planerad behandling i skatteutskottet.
	2003/04:N410 (fp) (yrk. 21)	För att få fler bostäder krävs en reformerad bostadspolitik.	Se betänkande 2003/04:BoU1, s. 36.
	2003/04:N410 (fp) (yrk. 22)	Fri hyressättning i nyproducerade hyresrätter bör prövas regionalt.	Se betänkande 2003/04:BoU3, s. 8.
	2003/04:N410 (fp) (yrk. 23)	Lämplig statlig mark bör upplåtas till kommuner för att studentbostäder skall kunna byggas.	Se betänkande 2003/04:BoU1, s. 67.
	2003/04:N410 (fp) (yrk. 24)	Fastighetsskatten bör successivt avvecklas.	Se betänkande 2003/04:SkU11, s. 7.
	2003/04:N410 (fp) (yrk. 25)	Länet bör bli försöksregion med skärpt beaktande av konkurrensintresset i den kommunala planprocessen.	Se betänkande 2003/04:BoU4, s. 13.
	2003/04:N410 (fp) (yrk. 26)	Rätten till likvärdig skolgång stärks genom en nationell skolpeng. Öronmärkta resurser behövs till skolor i invandrartäta områden.	Planerad behandling i betänkande 2003/04:UbU6.
	2003/04:N410 (fp) (yrk. 27)	De kommuner i regionen som så önskar bör få bli föregångare när det gäller att förnya skolan.	Planerad behandling i betänkande 2003/04:UbU11.
	2003/04:N410 (fp) (yrk. 28)	Studenternas eget val bör avgöra fördelningen av platser på högskolorna.	Se betänkande 2003/04:UbU1, s. 49.
	2003/04:N410 (fp) (yrk. 29)	Bedömningen av om Södertörns högskola skall bli universitet bör baseras på akademiska grunder och inte på antalet befintliga universitet i regionen.	Se betänkande 2003/04:UbU1, s. 49.
	2003/04:N410 (fp) (yrk. 30)	Det behövs ett skatteutjämningsystem som dels är tillväxtbefrämjande, dels tar hänsyn till det höga kostnadsläget i regionen.	Se betänkande 2003/04:FiU3, s. 16. Aviserad prop. om kommunala statsbidrags- och utjämningsssystemet under våren 2004.

LÄN/ REGION	MOTION	ÖNSKADE ÅTGÄRDER	VISSA KOMPLETTERANDE UPPGIFTER
	2003/04:N410 (fp) (yrk. 31)	En ny integrationspolitik behövs eftersom storstadssatsningarnas projekt pengar mer stälpt än hjälpt de drabbade områdena.	Se betänkande 2003/04:SfU2, s. 8. Planerad behandling under våren i betänkande 2003/04:SfU9.
	2003/04:N410 (fp) (yrk. 32)	Den strukturella diskrimineringen måste brytas, bl.a. genom att avskaffa byråkratiska regelverk.	Se betänkande 2002/03:AU3, s. 38. Direktiv (2000:57) om utredning av fördelning av makt och inflytande ur ett integrationspolitiskt perspektiv.
	2003/04:N410 (fp) (yrk. 33)	En jobb- och utvecklingsgaranti bör införas, så att invandrare kan kombinera samhällsnyttigt arbete med språkinläring. Passivt socialbidragsmottagande måste undvikas.	Se betänkande 2003/04:AU1, s. 64.
	2003/04:N410 (fp) (yrk. 34)	Försöksverksamhet med förenklade deklarationsregler för småföretag bör inledas i länet.	Se betänkande 2003/04:FiU1, s. 85.
Kalmar län	2003/04:N332 (kd) (yrk. 2)	Fortsatt satsning på Kalmar län som turistlän föreslås.	Planerad behandling i betänkande 2003/04:NU10.
Gotland	2003/04:N233 (s)	Förslag om statliga insatser för Gotland, exempelvis förstärkning av högskolan och förbättring av kommunikationerna mellan ön och fastlandet.	Se betänkande 2003/04:TU1, s. 138.
Skåne/ Öresunds- regionen	2003/04:N262 (kd)	Motionären framhåller att regeringen förhindrar integrationsarbetet genom att skapa osäkerhet kring förutsättningarna för kommunikationerna i norra Öresund. Motionären betonar vikten av en välfungerande infrastruktur såsom goda kommunikationer, regler, skatter och transfereringssystem.	Aviserad proposition om avtal med Danmark och vissa skattefrågor under våren 2004 med förslag om ett nytt skatteutjämningsystem som innebär att för personer som tjänar minst motsvarande 150 000 Dkr om året i det ena landet och som beskattas i det andra kommer ett utjämningsbelopp beräknas. Beloppet baseras på genomsnittlig kommunalskatt och beräknas ge Sverige ett överskott på 200 miljoner kronor; se svar på fråga 2003/04:199.
	2003/04:N357 (s)	Arbetet med att riva hinder mot integrationen mellan Danmark och Skåne måste påskyndas och intensifieras.	Se motion 2003/04:N262. Se även betänkande 2003/04:UU6, s. 11.

LÄN/ REGION	MOTION	ÖNSKADE ÅTGÄRDER	VISSA KOMPLETTERANDE UPPGIFTER
		Bland annat måste skattesituationen lösas för pendlarna. Samarbetet mellan olika myndigheter och system måste öka.	
	2003/04:N367 (s)	Harmonisering av olika regelverk mellan nordvästra Skåne och norra Själland efterlyses. Trafiken över Öresundsbron och färjeförbindelsen måste utvecklas.	Se motion 2003/04:N262. Se även betänkande 2003/04:UU6, s. 11.
	2003/04:N225 (fp) (yrk. 3)	En vitbok med konkreta åtgärder för att riva hindren inom Öresundsregionen, bl.a. på skatteområdet, föreslås.	Se motion 2003/04:N262. Se även betänkande 2003/04:UU6, s. 11.
	2003/04:N235 (c)	Hindren mot Öresundsintegration på bl.a. skatte- och socialförsäkringsområdet måste rivas.	Se motion 2003/04:N262. Se även betänkande 2003/04:UU6, s. 13.
Västsvrige	2003/04:N349 (s)	Större regional och lokal handlingsfrihet när det gäller tillväxtpolitiken samt bättre förutsättningar för att driva näringsverksamhet beträffande bl.a. kommunikationer, IT-infrastruktur, kommunal service och turism efterfrågas.	Se betänkande 2003/04:TU1, s. 132. Ett mål för Turistdelegationen är att bidra till ökad kompetens och skapande av goda möjligheter för företagsutveckling och företagande.
	2003/04:Kr389 (s)	Kulturlivet i Västsvrige har vitaliserats. Den regionala klusterutvecklingen inom kultursektorn bör stärkas. Nyföretagande och kompetensutveckling bidrar till ökad tillväxt.	Klusterbegreppet behandlas tidigare i betänkandet (s. 8).
Dalsland/ Värmland	2003/04:N288 (fp) (yrk. 1, 12)	I enlighet med Folkpartiets program "Bo där du vill" ses Dalsland/Värmland som en region med stora möjligheter. Vidare betonas vikten av samarbete med Norge. Gränspassering av varor och tjänster måste förenklas liksom hanteringen av socialförsäkringarna.	Nordiska rådets session i oktober 2003 har lett till bl.a. förenklade tullprocedurer och förändring i folkbokföringsavtalet vilket innebär att personer snabbt kan få nytt personnummer vid flytt inom Norden. Se skriftligt svar på fråga 2003/04:323.
	2003/04:N363 (fp) (yrk. 1, 2)	Insatser för att stimulera utvecklingen i Värmland föreslås, bl.a. förbättrad lokal service och minskat krångel för småföretag. Vidare bör infrastrukturen förbättras med bl.a. farbara vägar året om.	Se betänkande 2003/04:NU1, s. 25.

LÄN/ REGION	MOTION	ÖNSKADE ÅTGÄRDER	VISSA KOMPLETTERANDE UPPGIFTER
Dalarna	2003/04:N416 (s) (yrk. 1, 5)	Regional utveckling måste förankras i vardagen vilket kräver en hög grad av lokal och regional handlingsfrihet. Dalarna har en minskande befolkning och en näringsstruktur som genomgår omfattande omstruktureringar. Vikten av att länet anpassar sig till den ökande internationaliseringen betonas.	Se betänkande 2003/04:NU2, s. 8.
Västernorrland	2003/04:N404 (s)	Fler insatser bör göras för att nå upp till de 600 arbetstillfällena som gick förlorade vid nedläggningen av den militära verksamheten i Sollefteå.	Försvarsmakten lokaliserar avelsverksamhet för tjänstehundar till Sollefteå, vilken på sikt beräknas sysselsätta 20–25 personer. Folke Bernadotteakademien förläggs till Sandö i Kramfors kommun. Se skriftligt svar på fråga 2003/04:179.
Norrbottnen	2003/04:N375 (s)	Statliga insatser krävs för att förbättra förutsättningarna för att bygga upp ett kunskapscentrum för bil- och komponenttestverksamhet i Arjeplog. Stöd till högre utbildning och forskning, kommunikationer, IT och telefoni samt till regionala företag behövs.	Omsättningen i regionen har ökat med närmare 700 % under en tioårsperiod. En högskoleutbildning med inriktning på biltest planerades starta hösten 2003, men den har blivit uppskjuten till hösten 2004. Se rapport Ds 2003:18, s. 7. Regeringen anvisar 10 miljoner kronor till stöd för kollektivtrafik i de fyra nordliga länen. Se betänkande 2003/04:TU1, s. 137.
	2003/04:N401 (s)	För att förbättra arbetsmarknaden i inlandet behövs bättre infrastruktur, eftergymnasial utbildning och utlokalisering av statliga myndigheter till drabbade kommuner.	Se betänkande 2003/04:TU1, s. 137. Se även avsnittet om utlokalisering tidigare i texten.
Sverige/ Norge	2003/04:N359 (s)	Projektet Grensetjänsten (inom EU:s Interregprogram) bör finansieras nationellt i stället för regionalt. Grensetjänsten ger service när det gäller gränsfrågor såsom arbetspendling, flytt, företagsetablering m.m.	Se betänkande 2003/04:UU6, s. 10.